

LUDOVIC AL XIX-LEA

PIESĂ ÎN CINCI ACTE ÎN CINSTEA ANULUI

1964

DE

G. CĂLINESCU

Foto: Ion Miclea

Publicăm în acest număr piesa academicianului George Călinescu, Ludovic al XIX-lea, scrisă, după cum arată dedicația, „în cinstea anului 1964”. E un omagiu al scriitorului, care de atîta vreme se numără printre oamenii de frunte ai culturii noastre, adus noii ere, inaugurată în țara noastră acum douăzeci de ani, care a însemnat pentru toți creatorii romîni un al doilea început, în lumina înfăptuirilor și concepțiilor socialismului.

Romancierul, criticul și eseistul, profesorul, poetul, publicistul Călinescu, se dovedește, prin scrierea încredințată tiparului, și om de teatru. Piesa concretizează meditații despre viața oamenilor, proiectîndu-le ca într-un joc de oglinzi, paralele, din prezent în trecut și din trecut în prezent. Din subtilitățile acestei îndoite proiecții se desprind multe apropieri cu îndrăznelile experiențelor contemporane din teatru. Erudiția se contopește cu acel spirit al noului, pe care l-am întîlnit adeseori în reportajele poetice din „Contemporanul” despre viața nouă a țării. Toate acestea sînt semnele tinereții, ale acelei adevărate și adînci tinereți sufletești a scriitorului, care acum, la împlinirea a 65 de ani de viață bogată și rodnică, poate fi definită, cel mai bine, prin înșeși cuvintele lui, inversînd titlul unei „cronici a optimistului” de mai de mult: „toamna mea e primăvară”.

Regele Franței	— Ludovic Moldovan, zis și Ludovic al XIX-lea, șef miner
Cardinalul-arhiepiscop	— inginerul Al. Castroian
Mareșalul	— artișterul Ilie Vilvoi
Contele-governator al Bastiliei	— cimentarul Marcel Rivalet
Controlorul general	— electricianul Vasile Ursachi
Ministrul adulator	— specialistul în hidrolizare
Secretarul de stat al afacerilor străine	— șeful de echipă Cirimpei
Prévôt-ul de poliție	— Iftimescu, responsabilul cu aerisirea
Locotenentul de poliție	— pietrarul Droc
Doamna de onoare	— doctorița de la dispensar
Maître d'hôtel	— bucătarul cantinei
Baronul-colonel	— Ion Mitache, specialist în drenarea apelor
Christina, amanta regelui	— Christina Mitache, specialistă în drenarea apelor
Agamemnon, Ahile, Pâris	— foratori de tunele
Alte personaje	— toți lucrători în felurite echipe
Regisorul	
Paznicul de noapte	

A C T U L I

Intră orologerul și intiiul gentilom al camerei, primul medic și primul chirurg. Orologerul întoarce ceasul care începe să cinte. După plecarea orologerului, exact la bătaia orei 8, gentilomul se strecoară după perdeaua patului. Se aude căscătură. Îndată intră prin deschizătura perdelei medicul și chirurgul și ies după citova clipe, plecând pe ușă solemn. În fine, gentilomul trage cortina, regele se dă jos din pat, îmbrăcat pe jumătate (chiulotă, ciorapi și cămașă). Valetul de cameră și cel de garderobă îi întind cu ceremonial o robe-de-chambre, în timp ce doi ușieri deschid batantele ușii, lăsând să pătrundă curtenii admiși la scularea regelui. Duhovnicul întinde regelui un breviar, regele, rezemindu-se cu spatele de balustrada ce înconjură patul, murmură o rugăciune, apoi înapoiază cartea. Spălarea pe mâini cu parfum, pudrarea perucii, punerea pantofilor, cravatei, justaucorps-ului se fac în fața tuturor. O mică orchestră cîntă pe scenă piese instrumentale „au lever du roi”, apoi pleacă. Regele se lasă servit, dar își face toaleta și singur, foarte familiar, ca și cînd n-ar fi nimeni de față, privindu-se într-o oglindă pe care i-o țin înainte, mișcîndu-se după el, doi valeți. Între timp, interpelează pe cei de față.

REGELE

Nu văd pe domnul conte ; neobișnuit îmi pare
Ca fără el în ceată să merg la vînătoare.

GENTILOMUL CAMEREI

Prin curier vestește că va sosi-ntr-o oră
Pe Maiestatea Voastră să-l ierte o imploră.

REGELE

Nici Phoebus nu era pe cer mai impecabil.

GENTILOMUL

I s-a-ntîmplat ceva cu totul deplorabil.
Pe cînd se pregătea să urce-n echipaj,
O gloată de țărani gonind valeți și paj,
Deși loviți de bice, s-au năpustit cu coase
La cai și i-au mîncat lăsînd în ham doar oase.

REGELE

De ce ?

CONTROLORUL GENERAL

De foame, Sire !

REGELE

Puteau mînce găină
Mistreț, clapon, curcan sau o omletă fină.

CONTROLORUL GENERAL

Sînt oameni, Sire, care n-au ce pe foc să fiarbă
Și se hrănesc ca vita pascănd pe dîmburi iarbă.

REGELE

E cu puțință ?

CONTROLORUL GENERAL

Dijma și dările-i-apasă,
Companiei de ferme să-și scoată banii-i pasă.

REGELE

Să fiu în locul lor m-aș răzvrăti. Săracii !
Noroc că după moarte pe ei îi cruță dracii
Și în apoteoză li se deschide cerul
Sau cel puțin așa ne-ncredințează clerul.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP

E-un adevăr dogmatic, clar pentru orice minte,
Ce-atestă bunătatea supremului părinte

REGELE

Și-n care cred de-adîncă evlavie pătruns.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP

Drept sol divin un rege al Franței este uns.

REGELE

Biserica-i scutită în schimb de orice dare
Deși deținătoare de bunuri seculare.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP

E un depozit sacru al milei, Maiestate !

REGELE

Cum aș avea nevoie de-a voastră caritate !
Ne costă foarte mult a statului paradă
Și domnul controlor nu are-o livră-n ladă,
Mulți sînt înscriși cu pensii de mii, sute de mii.

CURTENII

Regele este bun.

REGELE

Sînt bun !

CONTROLORUL GENERAL

Economii !

A lua de la popor nu m-aș încumeta.

REGELE

Să fiu în locul lui, spun drept, m-aș revolta !
Ca rege însă n-am astfel de atribuții,
Sortit fiind să păstrez sacrele instituții.
De-aș avea măcar noroc la faraon,
Dar am pierdut aseară un sfert de milion.

(*Aparte.*)

Vreau falnic ca un prinț să răsplătesc c-o rentă
Cea mai frumoasă fată din lumea aparentă.

(*Către miniștri.*)

Pentru nevoi secrete ce-ar fi cred temerar
A divulga acum, îmi trebuie numerar.

CONTROLORUL GENERAL

De-mi cereți doar un sfat, să spun „nu pot“ cutez,
De-mi porunciți, lăsați-mi răgaz să meditez.

MINISTRUL ADULATOR

Putem spori gabela pe sare !

CONTROLORUL GENERAL

E un risc

Și-așa fac contrabandă ferindu-se de fisc.

MINISTRUL ADULATOR

Propun alte corvezi în următorii ani,
Firește-i vom scuti dacă plătesc în bani.

CONTROLORUL GENERAL

Acest sistem barbar nu poate să dureze,
De-atîta sărăcie încep să emigreze.

MINISTRUL ADULATOR

Avem prea mulți baroni cu titlu îndoielnic,
Conți, cavaleri ieșiți dintr-un fictiv pomelnic.
Chemîndu-i cu dovezi la o verificare
Am strînge de la ei o sumă oarecare.

REGELE

Acești obscuri iluștri sînt ale curții stele,
Au legături ducale, și-au cumpărat castele,
Sînt secretari de stat, miniștri, fermieri,
Cu aur e ușor să-ți născocești un ieri.

MINISTRUL ADULATOR

A fi numit marchiz produce oricînd emoții,
Din oamenii de rînd să facem noi promoții.

CONTROLORUL GENERAL

Maestrul de capelă a zis că nu se drege
Prin bani nașterea joasă, că-n muzică e rege.

REGELE

Geniul refuză, vai, scrisorile patente.

MINISTRUL ADULATOR

Propun să vindem, Sire, vreo șase regimente.

REGELE

La Fontenoy erau prea mulți imberbi la număr.
Pe colonel, fiind prunc, l-au ridicat pe umăr.

MINISTRUL ADULATOR

Nu văd decît un mijloc : o mică-n sus schimbare
De preț la pîine. Strîngem și punem în hambare
Cît mai mult grîu.

REGELE

Poporul își va ieși din fire.

MINISTRUL ADULATOR

Atunci veți scoate grîul vînzîndu-l mai scump, Sire.

REGELE

Să măsur cu coroana făina pe tarabă ?
Aceasta cere timp, eu am nevoie-n grabă.

LOCOTENENTUL DE POLIȚIE

La arhiepiscop am pus oameni de pază,
Moneda este rară, ei teaurizează,
În saci aurul vine de pe la minăstiri,
Din sacristie noaptea ies flăcări și sclipiri.
Eu, cîțiva gentilomi cu arme și mascați,
Luînd și doi hoți de breaslă cu totul devotați,
Călcînd cu spada scoasă cardinalescul sediu
Am „acceptat“ un dar după un scurt asediu.

REGELE

Cum ? eu care mă trag din Ludovic cel Sfînt
Și pipăind bolnavii cu mîna în stare sînt
Să vindec scrofuloza, să-mi spurc cu crime harul
Ca un Cartouche satanic să jefuiesc altarul ?

LOCOTENENTUL DE POLIȚIE

N-atingeți dogma, Sire, ci răii slujitori
Care uitînd de cer strîng pe pămînt comori.

REGELE

Așa e ! Cardinalul e-o inimă uscată,
A-l sancționa e-un act de dreaptă judecată.
Dar dacă hoții tăi, beți, răspîndesc omilia ?

LOCOTENENTUL DE POLIȚIE

I-adăpostim o vreme cu-onoruri la Bastilia.

REGELE (*subtil*)

Și-n cazul cînd vreun zvon se răspîndește-n gloată
Îi acuzăm de furt și-i osîndim la roată.

SECRETARUL DE STAT AL AFACERILOR STRĂINE

Ambasadorul Prusiei dorește un răspuns.

REGELE

S-aștepte.

SECRETARUL DE STAT AL AFACERILOR STRĂINE

Regele-i viclean și nepătruns.

Ascultă în consilii și-aprobă tot orbește,

Pe-ascuns scrie misive și le pecetluiește,

În toată Europa trimite apoi ștăfete,

E plin de gînduri cînd pare să se desfete.

REGELE

Prea multe afaceri grele ! Să le lăsăm pe miine.

Am gust de șuncă, ouă, pui pe felii de piine.

(Valeții aduc o masă cu mai multe tacîmuri, regele se așază și face semn altora să se așeze. Dar aceștia, printre care mareșalul, stau în picioare numai privind. Maître d'hotel strigă : „Regele vrea gustarea“. Sînt aduse platourile de către valefi, înainte pășînd l'huissier de la salle cu un baston, apoi doi guarzi, gentilomul servant panetier, l'écuyer de cuisine, le garde-vaisselle, încadrați între guarzi. Tăvile sînt prezentate regelui, maître d'hôtel se face a gusta din fiecare. Apoi totul e pus pe masă și regele mîncîncă lacom și în contrast cu ceremonialul.)

REGELE

Iubite mareșal, acesta este un ou.

MAREȘALUL

Spuneți un adevăr în chip succint și nou.

REGELE

Șunca păstrează încă parfum de vin în ea.

MAREȘALUL

Permiteți-mi s-adaog că-i și părerea mea.

REGELE

Hum ! Puiul fript exală o dulce abureală.

MAREȘALUL

După miros și-aspect nu-ncape îndoială.

REGELE (*aparte*)

E-un om perfect de curte, amabilă stafie,

Ignar în strategie, istorie, geografie,

Confundă țarul rus cu Marele Mogol,

Cap cu desăvîrșire copilăros și gol,

Urmaș colateral al lui Philippe Le Bel,

La orice-naintare de oameni noi rebel,

Ca nimeni altul știînd a balului cadentă,

Să joace menuet, să facă reverență.

De nu-i zîmbesc o zi e vînat ca un nor,

Seniorul de-altădată e-acum un vid sonor.

Aici valet smerit la tric-trac dîndu-mi sfat,

Făț de servii lui prădalnic și-ngîmfat.

Din ușă va fugi, nestînd să-mi dau suflarea

Grăbit noului rege a-și îndoii spinarea.

MAREȘALUL (*către un vecin*)

Cînd regele-i pe gînduri privindu-ne posac,

E semn că-n capul lui intenții negre zac.

Curteanul stă-ntr-o baltă a intrigii și-a urii,

Mai liniștit te simți pe un ocean în furii.

(Face reverențe preventive.)

REGELE

Pentru-a mi-aduce un pui pe-o tavă aurie

Alaiul falnic vine de la bucătărie

Prin coridoare unde ard luminări într-una,

Prin galerii pe care le zguduie furtuna.

Un pui ! Se frig cinci sute iar pentru-n pic de jar
Plătesc un codru-ntreg de fag și de stejar.

(Către o marchiză.)

De-al vostru nou hotel, marchiză, sînt gelos,
Totul e delicat, de gust, ingenios.
Curtea interioară cu peristil încîntă
Prin mici cascade de-apă ce gilgîie și cîntă.
Pe balustrada scării opt grupuri statuare,
Două pe-o treaptă, sus imense felinare.

MARCHIZA

Dar...

REGELE

Iar salonul galben, unde citiți romane
De-acel perfid Voltaire, întinsă pe-otomane
Sub o tapiserie cu-n rege cipriot,
Este superb.

MARCHIZA

Dar, Sire...

REGELE

Un rege știe tot.
Aseară s-a jucat cu măști și travestiuri
În strict incognito în sala cu lambriuri
Un faraon pe mize fantastice. O, cer,
Norocul copleșește statornic pe bancher.

(Către prévôt.)

Ai dumitale agenți cu-auzul ascuțit
Ce spun ?

PRÉVÔT-UL

Convulsionarii cu săbii și cuțit
Se bat și seucid, dacă-i împiedici riști
Să te blesteme și, de nu-i lovești, sînt triști.

REGELE

Să-i duceți la ospiciu !

PRÉVÔT-UL

Iscîndu-li-se arțagul
De la subtilități, școlarii au scos briceagul
Și s-au bătut la sînge. Sînt doisprezece morți
La iezuiți.

REGELE

Nebuni ! Să pui lacăt la porți.

PRÉVÔT-UL

Pentru negustorime războiul nu-i năpastă.
Una-a țipat la alta : „Ca pacea ești de proastă !“

REGELE

Vom medita la asta.

PRÉVÔT-UL

În cîrciuma burgundă
Azi noapte ați intrat, un tont v-a tras de fundă.
Cu-n pumn vînjos l-ați dat de-a berbeleacul, fla !
Cu doi în travestiu ați fost pe urmă la...

REGELE

Am fost la... Am fost la... Iubite magistrat
Îți mulțumesc ! Sînt bine păzit... supravegheat.

(Către o doamnă de onoare.)

Cum a dormit regina ?

DOAMNA DE ONOARE

A auzit viole,
Glasuri țipînd pe săli, pași grei ; în girandole
Și candelabre-ntr-una lumina a oscilat,
Credea că duhuri rele au dat buzna-n palat.

Tot timpul a privit înspăimântată ușa
Și a ținut de frică în brațe cățelușa.
De frig s-a zgribulit sub trei învelitori,
Abia acum, spre ziuă, a-nchis ochii-n sudori.

REGELE

Regina aparține unei focoase nații
Aceste-apartamente-i produc halucinații.
Să-i spuneți că n-am vrut s-o turbur când dormea
Și c-o încredințez de-afecțiunea mea.

(Către contele-guvernator.)

În fine ați venit mult așteptate conte,
Guvernator, senior, prinț al tăcerii, arconte
Al unei fortărețe teribile. Ciudat
Ca-n vila de la țară să fiți asediat.

CONTELE

Intențiile plebei îmi sînt mereu neclare,
Pe căi întortochiate abia sosii călare.

CONTROLORUL GENERAL

Cînd pîinea-i de ferigă, tărițe și nutreț,
Noroc că n-au mîncat și cal și călăreț.

REGELE

Supraveghiați opt turnuri, privit de mulți cu spaimă,
Aveți plătit de mine, un bucătar cu faimă,
Un personal distins, o pensie măreață
Și citeodată nici un captiv în fortăreață.

CONTELE

Sînt, Maiestate !

REGELE

Știu, cînd nu vin prin scrisori,
Aduceți muribunzi din alte închisori.
Să trecem peste asta ; ticsită ori pustie
Bastilia e-un sigiliu regal pe-orice hîrtie,
Perpetuu *memento* că eu urmaș de sînt
Sînt marele arbitru și ultimul cuvînt.

(*Valeții aduc doi cîini de vînătoare.*)

O, dragii mei prieteni, Leroy, Leduc, ce grea
E meseria noastră cînd cauza e rea.
Mă simt îndreptățit a porunci, privirea
Piezișă o detest, urăsc împotrivirea.
Seniorii în mătăsuri îmi sînt plecate slugi,
Îmi fac procesiuni călugării cu glugi.
Spre-a-i ține-n jurul meu îi las să fie hoți,
Eu însumi jefuiesc ca să-i plătesc pe toți.
Pentru persoana mea mai dăinuie un cult
Pîlpîitor, nesigur de care-orbește-ascult.
Într-o caretă de-aur, înmănușat, pudrat
Trec admirat de mulți, de nimeni adorat.
Eu voi muri tihnit dar tună de pe-acuma
Vestind pentru urmaș, potopul, focul, ciuma.
Nu am de-ales : trăiesc din specularea pîinii.

MAREȘALUL (*căutînd a potoli zgomotul făcut de cardinal și un abate*)
Sst ! Maiestatea Sa e-n sfat secret cu cîinii.

REGELE

Timpul e altul, haina, peruca-mi sînt la modă,
Dar sceptrul e vetust. În svelta mea comodă
Țin chei de porți de temniți și cînd petrec în danțuri
Saloanele răsună de un ecou de lanțuri.
Urăsc pe filozofi ; departe de profan,
În pod, experiențe fac ca fizician ;
Convins sînt uneori că lumea-i rațională,

Ăștept cu frică totuși pedeapsa infernală ;
În fața tuturor mă culc, mănînc, mă-mbrac,
Sclipind de diamante sînt singur și sărac.

(Arătînd spre curteni.)

Vedeți ? Fac reverențe, gîndind ceva să-mi ceară,
Așa zîmbesc de rece figurile de ceară.

(În timp ce regele vorbește cu cîinii, un abate comunică ceva în șoaptă cardinalului care-și împreună mîinile de cîteva ori, vădit scandalizat, și ridică, suspirînd, ochii la cer.)

CARDINALUL

Urgie, Maiestate ! Dreptate, ocrotire !

REGELE

Ce este, Eminență, de v-ați ieșit din fire ?

CARDINALUL

În zori, bruscînd pe clerici, un cîrd de hoțomani
Ne-a luat sacii cu bani culeși pentru sârmani
Cu spada profanînd un sfînt așezămînt.

REGELE

O, Doamne, de ce strîngeți averi pe-acest pămînt ?
Prea bine știți că hoțul respect de nimeni n-are,
Chiar mie mi-au furat ce-aveam prin buzunare.

(Către locotenentul de poliție, cu fină ironie.)

Ca om prea iscusit, locotenente, du-te
Și vezi de dai de urma pomenilor pierdute.

CARDINALUL

Trimiteteți trupe, Sire, mulțimea-mpinge-n porți,
De nu ne apărați, vor fi răniți și morți,
Căci sîntem atacați cu bolovani și drugii ;
Toți tremură-năuntru, se-nchină și fac rugii.

REGELE

Deloc nu înțeleg.

CARDINALUL

Bandiții au aruncat
La toți cîți întilneau în drum, cîte-un ducat,
Spunînd c-avem comori. Desculții vin cu pizmă
Răcnind să le-mpărțim ce-am strîns, zic ei, din dijmă.

REGELE

Vom apăra, desigur, pe Eminența Ta,
Dar eu în locul lor, spun drept, m-aș revolta.
(Iese cu alai, fanfară.)

REGISORUL

Halt ! Bravo, tovarășe rege ; bravo, tovarășe cardinal, bravo toți.

MAREȘALUL

Tovarășul Ludovic Moldovan are mult talent. *(Reverență.)*

LUDOVIC

Și dumneata nu mai puțin, tovarășe Ilie Vilvoi. *(Reverență.)*

MAREȘALUL

Așa și-așa !

REGISORUL

Are să iasă perfect. Nu uitați că tunelul va fi gata înainte de termen și de 23 August și că piesa, scrisă de unul din voi și jucată de echipa noastră culturală, va fi văzută de persoane de mare vază, insist, de foarte mare vază. Permite-mi, tovarășe Ludovic, o mică observare. În antipatia dumitale firească pentru clasa feudală, hrăpăreță și parazită, comunicî regelui un exces de indignare care-l face simpatic, încît îți vine să-l săruți. Însă știi bine, regele n-are nici el mai multă sensibilitate morală, cum de altfel ai descifrat foarte subtil. E vorba deci de a nuanța și mai clar că critica suveranului absolut e o simplă maliție față de complicii pe viață și pe moarte. Nu intru în amănunte, fiind incredințat că vei lustrui rolul singur.

Lasă-mă, totuși, să te sărut ca interpret eminent. (Îl sărută zgomotos.) Repetiția actului II mîine după ce schimbul din care faceți parte s-a odihnit și a luat masa. Mă retrag dînd locul tovarășului inginer.

CARDINALUL — INGINER

Tovarăși, am ajuns cu inelele tunelului de o parte și de alta așa de aproape după calculele noastre, încît în cîteva zile ne vom întîlni unii cu alții, cei de dincolo și cei de aici. Pornim de la un inel terminat, de la o campadă, cum se zice tehnic. Acum am intrat pe ambele versante pe o porțiune calcaroasă, încît e cazul, după conducerea șantierului, de a o socoti din prudență punct slab și de a lucra ca la campioane, întărind excavația superioară spre a proceda la consolidarea calotei cu o boltă solidă și impermeabilă. Cu iluminatul cum merge?

CONTROLORUL GENERAL — ELECTRICIAN

Bine.

CARDINALUL — INGINER

Ventilația prin aer comprimat?

PRÉVÔT-UL — RESPONSABIL CU AERISIREA

Din partea mea supraveghez mereu. Pînă acum a mers bine.

CARDINALUL — INGINER

E-adevărat. Cu lemnăria cum stăm? Cînd atingeți extradosul completați ca în schema pe care o aveți cintrul de lemn din cîte trei popi solizi pe tălpi bune și celelalte. Artifițierii să distribuie explozibilul după schiță, în așa chip încît să nu se fisureze blocul. Șeful miner va supraveghea perforarea, burarea găurilor, aprinderea fitilelor.

LUDOVIC MOLDOVAN — ȘEF MINER

Negreșit.

CARDINALUL — INGINER

Dumneata, tovarășe secretar de stat, asta, Cirimpei, ca șef de echipă, ce zici, cum arată stîncă?

SECRETARUL DE STAT AL AFACERILOR STRĂINE — ȘEF DE ECHIPĂ

Eu zic că bine, pînă acum nimic suspect, așchia de piatră e uscată.

MAREȘALUL — ARTIFIȚIER

Uite ce e, am lucrat în multe mine ca artifițier. Mie-mi miroase a apă. O simt cu nasul. Terenurile astea inegale sînt periculoase. Lemnul de la proptirea provizorie cîntă.

CARDINALUL — INGINER

Asta ar însemna că o împingere disimetrică se exercită de sus.

LUDOVIC MOLDOVAN-ȘEF MINER

Ce spune Ilie Vilvoi merită atenție, îl cunosc de mult.

CARDINALUL — INGINER

De aceea am și recomandat prudență tuturor echipelor. Pe urmă, dacă nu lucrăm cu băgare de seamă, întîrziem și se pot întîmpla accidente regretabile. Cred că nu vreți să aveți de-a face cu tovarășa doctoriță de la dispensar.

DOAMNA DE ONOARE — DOCTORIȚĂ

Chiar vă rog, tovarășe inginer, să-mi permiteți să mă retrag. Trebuie să revăd cîtiva mici pacienți din tabără. Dumnealor să lucreze în așa fel, să nu-i văd pe la mine.

CARDINALUL — INGINER

(*făcînd, ca și cînd ar continua rolul din piesă, o binecuvîntare cu mîna*).

DOAMNA DE ONOARE — DOCTORIȚĂ

(*la fel, continuînd rolul, face o reverență și iese*).

MAÎTRE D'HÔTEL — BUCĂTARUL CANTINEI

Și mie îngăduiți-mi să plec. Eu sînt bucătar. Intrați în echipa de noapte unii dintre dumneavoastră. Înainte de a vă odihni vreau să arunc ochii pe la bucătărie. Poate vă fac o surpriză plăcută.

CARDINALUL — INGINER

(*semn de binecuvîntare*).

MAÎTRE D'HÔTEL — BUCĂTAR (*înclinîndu-se ceremonios*)

Eminentă!

CARDINALUL — INGINER

În fine, eu voi intra în tunel mâine dimineață, cu echipa întâi, să văd cum stau lucrurile. Tovarășe Droc, în piesă dai lovituri la arhiepiscopie, aci mînuiești cioncanul de pietrar. Mîine lucrezi în continuare cu meșterii dumitale. Bolțul de la cheie și cele laterale să fie frumos luciardate. Să ciștigăm timp, finisînd timpanul și coronamentul, în vreme ce spargem peretele subțire care ne mai desparte de versantul celălalt.

LOCOTENENTUL DE POLIȚIE — PIETRAR

Va trăi veacuri și milenii și va fi cel mai frumos portal.

CONTROLORUL GENERAL — ELECTRICIAN

Nimic nu trăiește milenii. Mările rod uscatul, munții se surpă, zăpezile și gerurile se mută.

LUDOVIC MOLDOVAN-ȘEF MINER

Iar l-a apucat melancolia.

CONTROLORUL GENERAL — ELECTRICIAN

Ce melancolie? Eu sînt mulțumit să facem un lucru bun pentru generațiile care urmează. Ce-o fi peste mii și sute de mii de ani nu e în puterea mea să știu. Omul o să facă față de-o veni și Oceanul peste el. Păcat că eu n-o să mai fiu!

CONTELE-GUVERNATOR — CIMENTAR

Noi construim tunele, baraje, uzine, spitale, teatre, orașe.

CARDINALUL — INGINER

În piesă guvernezi Bastilia.

CONTELE-GUVERNATOR — CIMENTAR

Joacă omul ce poate. În viață sînt cimentar.

MINISTRUL ADULATOR — SPECIALIST ÎN HIDROLIZARE

Eu am visat într-o noapte că tunelul era tăiat și scliffea ca marmura și prin el trecea ca un luceafăr un tren electric din care se dădea jos nu-ți mai spun cine și ne zicea: Bravo, tovarăși, ați făcut o operă măreață.

MAREȘALUL — ARTIFIȚIER

Să mă slăbești cu visele tale. Nu cumva ai visat că te-a decorat?

MINISTRUL ADULATOR — HIDROLIZATOR

Nu m-a decorat, dar mi-a strîns mîna. (*Iși privește mîna încîntat.*)

MAREȘALUL — ARTIFIȚIER

Superstiții. Mai bine să fim cu ochii-n patru.

MINISTRUL ADULATOR — HIDROLIZATOR (*furios*)

Ești o cucuvea! Și ce dacă visez? Fac vreun rău cuiva? Din vise ies faptele mari.

MAREȘALUL — ARTIFIȚIER

Și lucrările pripite!

MINISTRUL ADULATOR — HIDROLIZATOR

Cobe! (*Trage spada, se încaieră, duel.*)

CARDINALUL — INGINER

Pax vobiscum. Deajuns pentru azi. Ascultă, Ludovic Moldovan, de ce-ți spune ție acasă Ludovic al XIX-lea?

LUDOVIC MOLDOVAN

Să vedeți, tata a fost miner grevist și eu la fel de la 18 ani. Fiind bănuț că am legături cu organizațiile de tineret, am fost arestat, apoi furat ori cedat și m-am trezit lucrînd forțat într-o mină germană, unde erau de asemeni cehi, polonezi, de toate națiile. Erau atît de mulți Ludovici, Hölzel, Schästner, Freihube (nu mai țin minte cum îi chema pe toți), încît ne-au numerotat și mie, fiind cel mai tînăr, mi-au zis Ludovic al XIX-lea.

CARDINALUL — INGINER

Va să zică pentru asta. E timpul să plecăm. Maiestate!

LUDOVIC MOLDOVAN

Eminentă!

GENTILOMUL DE CAMERĂ

Vive... (*Se răzgîndește.*) Trăiască puterea populară! (*Pune mîna pîlnie la gură și cîntă ca din trîmbiță. Ieșire reverențioasă, plecaciuni.*)

Muncitorii intră pe rînd în costume de repetiție.

MINISTRUL ADULATOR — HIDROLIZATOR

Să vezi ce-am visat! E drept că eram mort de oboseală. Se făcea că aveam cinci alune în mîină și veneau cinci veverițe să mi le roadă. Eu mă intristam. Repede se lăsară din văzduh cinci vulturi care apucară de coadă veverițele și acestea dederă drumul în palma mea celor cinci alune. Atunci răsunară cinci trîmbițe și m-am sculat vesel-vesel, nevoie mare.

SECRETARUL DE STAT AL AFACERILOR STRĂINE — ȘEF DE ECHIPĂ

Fii serios, tovarășe. Azi în zori, cînd am ieșit din mină n-am văzut noi o veveriță?

MINISTRUL ADULATOR — HIDROLIZATOR

Se poate. Soacră-mea care are nouăzeci de ani zice așa: o să aveți cinci hibe, timp de cinci zile și vor veni cinci inși iscusiți să vă scape de ele. Dar nevastă-mea: joacă la loterie pe numărul cinci, poate cîștigi. Ei, dumneata, tot posac?

CONTROLORUL GENERAL — ELECTRICIAN

Fugi de-acolo că nu sînt posac. Nu lucrez cu rîvnă? N-am fost citat pe tabloul de evidențiat? Eu mă gîndeam așa. Facem noi acum tunelul, găurim muntele, băgăm parale în el și iese pe urmă o inovație de transporti ca cu telefericul cite tone vrei într-o mică de ceas sau îți faci treaba cu elicopterul. Atunci, la ce o muncă zadarnică?

MINISTRUL ADULATOR — HIDROLIZATOR

Mergi cu gîndul prea departe. Trenul are rostul lui. Trece ascuns, încarcă mult. Știi de colectivității care, avînd tractoare, au omorît caii ca să nu le dea nutreț degeaba. A venit o primăvară mocirloasă, tractoarele s-au împotmolit, caii drăguții au intrat cuminți pe ogoare. Cînd ai conductă de apă nu astupa repede puțul. Pentru orice întimplare. Mereu tot înainte, fără a renunța la ce-i bun din trecut. Înțelesu-m-ai?

CONTROLORUL GENERAL — ELECTRICIAN

Am priceput. Mai mult încă, soacră-mea zice că lecurile băbești sînt mai bune.

MINISTRUL ADULATOR — HIDROLIZATOR

Fugi de-acolo, te cred mai mult mehenghi. Cînd lucrezi, judeci altfel și ne bați pe toți.

CARDINALUL — INGINER (*ținînd de braț pe mareșalul-artifțier*)

Tovarășe Vîlvoi, e adevărat ce s-a zis că ai nas fin. Azi dimineață cînd am intrat în tunel piatra mustea. E o porțiune mică calcaroasă permeabilă la apă. Vîrful muntelui e greu de controlat, se strînge sus zăpadă sau un ochi de apă, care apoi se infiltrează. Mai tîrziu, punem noi rînduială și acolo. Acuma lucrăm tunelul ca și cînd l-am scobi în straturi moi. Zidim solid și izolăm. Se și auzeau în zori ciocanele celor de dincolo care fac la fel. Atenție la barbacană, la rigola de scurgere. De e cazul, facem drenaj.

CHRISTINA

Am înțeles, tovarășe inginer.

CARDINALUL — INGINER

Și aerul mi s-a părut sufocant. Nu rareori odată cu apa pătrund și gaze. Pe aici sînt zăcăminte. Tovarășe cu aerisirea, fii cu ochii în patru.

PRĂVÔT-UL — RESPONSABIL CU AERISIREA

Voi fi cu ei în opt.

CARDINALUL — INGINER

Pentru simplificarea manevrelor, noi am fixat șinele pe traverse dinainte, și într-o parte și-n alta, așa că transportul oamenilor și uneltelor, îndepărtarea sterilului la haldă le facem pe vagoane adevărate. Ce mă interesează în primul rînd este hidrolizația.

MINISTRUL ADULATOR — HIDROLIZATOR

Sînt treaz și vă ascult cu smerenie.

CARDINALUL — INGINER

Smerenie nu-mi trebuie, sînt cardinal doar în piesă. Aci să nu visăm.

MINISTRUL ADULATOR — HIDROLIZATOR

Nu visăm.

CONTROLORUL GENERAL — ELECTRICIAN

Decît vulturi răpind veverițe care stau să roadă cinci alune.

CARDINALUL — INGINER

Lăsați-l în pace. La nevoie manevrăm erectorul și montăm tubinguri de metal, ca să puteți introduce prin prese hidraulice căptușeala impermeabilă în dosul marciavantelor. Pe urmă, pietrarii vor face bolți solide din blocuri de granit. Îl transferăm acolo pe locotenentul de poliție, vreau să zic pe tovarășul Droc cu echipa lui.

LOCOTENENTUL DE POLIȚIE — PIETRAR

Tot ce e de trebuință ca să iasă o lucrare grozavă, voi face!

CARDINALUL — INGINER

Mai avem un hop și vom striga toți ura! Acum dau cuvîntului regisorului. (*Toți stau cumiți în jurul lui.*)

REGISORUL

Vedeți și dumneavoastră cum e la noi, sub regim socialist! Facem lucrări mărețe și din punct de vedere material și sub raport cultural. O echipă care forează un tunel în cinstea lui 1964 și joacă o piesă despre regimul feudal-absolutist e ceva nemaiauzit aiurea. Piesa noastră e și ea un tunel spre lumină, spre noul umanism. O observație pentru tovarășul Ludovic al XIX-lea. Regele e om, nu-i cazul să-l golim de orice simțire. E o expresie a vremii lui. Să nu te înduioșezi de pretensele lui tristeți. Fundamental e viclean, cinic, rece, hrăpăreț. Trebuie să știți că toate faptele ce pot să pară neverosimile și brutale sînt perfect adevărate: specula cu piinea pusă de memorialiști pe scoteala regelui, intențența des menus plairs în *Parc aux cerfs*, cartier de metrese, metoda înobilării acestora prin căsătorii, fantasmagoriile reginei etc., etc. Toți însă ați citit că secolul al XVIII-lea s-a ilustrat prin finețe, prin tapiserii, prin vase de Sèvres, prin mobilele Louis Quinze, prin delicatețea moravurilor. Cum împăcăm cele două aspecte, amîndouă adevărate? Foarte simplu. Printr-o gesticulație amabilă, prin protocolul impecabil, prin spiritul verbal, prin reverențe. Totul trebuie jucat fin, fin, fin, fin.

Acum trageți masa de tric-trac în mijloc. Așa. Sting lumina, vă așezați fiecare la locul respectiv și începeți.

REGELE (*jucînd tric-trac cu mareșalul*)

Ce noutăți?

CONTROLORUL GENERAL

Parisul de pîine duce lipsă,
Făina s-a scumpit.

REGELE

Mă mir. E o eclipsă
Care pe cerul nostru aduce o schimbare.
De hrană, pe cît știu, gem brutării, hambare,
De peste graniți ieftin am cumpărat cereale.
Cum își explică asta consiliile regale?

CONTROLORUL GENERAL

Făpturi hidoase dau pe la răscurci tîrcoale.
Încearcă, îmi închipui, a izvodi răscoale.
Cu facile aprind recolta și morile de grîu.
Pe cărauși i-atacă și-aruncă sacii-n rîu,
Împiedică intrarea chervanelor în vamă.
În negustori s-aducă provizii bagă spaimă.

CURTEANUL I (*către curteanul II*)

Afacerile negre n-o iau pe drumuri scurte,
Nu m-aș mira să fie unelte de la curte.

REGELE

Ați prins dintre briganzi?

PRÉVÔT-UL DE POLIȚIE

Sînt sprinteni de picioare,
Doar unul surd și mut se află la-nchisoare.

REGELE

Ha, ha ! La stîlp ! De gîtu-i citeţ s-atîrne afişul :
„Eu şi cu alţi infami înfometăm Parisul.“
Să sufere supuşii ar fi o mare vină,
Daţi din belşug la mori şi brutării făină
Cu-n preţ *puţin* scăzut.

MINISTRUL ADULATOR

Înlăturaţi dezastre
Şi-un bun venit ieşi-va şi Maiestăţii Voastre.

REGELE

I.a zaruri n-am noroc.

MAREŞALUL

Hotărîtor temeii
Că veţi culege, Sire, mulţi lauri la femei.

REGELE

Ascunse sub perucă am tîmplele cărunte.
De mult nu mai încerc decît plăceri mărunte.
Cu Eros sînt, fiind rege, şăgalnic şi prudent,
De-a inimii bătaie se-ocupă un intendent.
Ce zar ingrat !

MAREŞALUL

În schimb, fecioarele v-adoră,
Ca pe supremul mire v-aşteaptă casta soră,
În graţie şi farmec întreceţi pe Dauphin.

REGELE (*aparte*)

Adulator viclean şi rufian obscen !
Chiar fata lui mi-ar vinde-o pentru-n desfriu de noapte
Spre-a se-ntări la curte şi a culege şoapte.

(*Tare, împingînd cu mina damierul.*)

Partida e pierdută.

HUISSIER-UL

Regina cu suita !

REGELE

Sosiţi la vreme, Doamnă, sînt în nefericita
Postură a celui care-a pierdut o bătălie
Şi nu mai are arme în a sa panoplie.

REGINA

De oastea imperială sînteţi iar combătut ?

REGELE

O, nu, ci la tric-trac de mareşal bătut.

REGINA

Mă speriasem. Este cu mult mai trist să fii
În fiecare noapte chemată de stafii.
Un om a fost, cred eu, ucis şi îngropat
Sub duşumea şi-acum se vaietă sub pat.

REGELE

Fiţi liniştită, Doamnă. A fost răpus un om ?
Vai, un palat regesc e-asemeni unui dom
În care ziduri, scări, podele, bolţi, sînt cripte
Cu-asaşi naţi obscure nepomeniţi în scripte.
De-atîtea generaţii sînt lepezile roase,
Un arbore ilustru face-un morman de oase.
Dar, fiţi încredinţată, nu ţipă nici un duh.
Cu moartea orice suflet se mistuie-n văzduh.

DUHOVNICUL

Pioasele vedenii sînt totuşi salutare
Spre-a umili trufia şi-a ne-ndrepta spre-altare.
Tot ce-i terestru-i fum.

CURTEANUL II

Afară de ducaţi.
De la creduli prin predici sinistre extorcaţi.

REGINA

Părintele mi-a dat al unei fete craniu,
Cînd simt că-mbătrînesc privesc acest cap straniu,
Se zice c-ar fi fost de-o frumusețe rară,
C-ar fi ademenit chiar o papală tiară.

DUHOVNICUL

E o legendă veche rămasă din străbuni
Și de-un truver cîntată.

REGELE (*aparte*)

Aici sînt toți nebuni.

(*Către regină.*)

Ieșiți la vînătoare, la baluri, cu respect
Voi fi față de Voi un gentilom perfect.

REGINA

Tereza cățelușa a fost bolnavă greu.
A tremurat din labe și-a scheunat mereu.

REGELE

Și-acum ?

REGINA

E mult mai bine, urmînd strict ordonanța.

REGELE (*ironic*)

Ce fericită fi-va de-această știre Franța !

REGINA

Acel care mi-a dat medicamentul are
Un fiu, să-l faceți paj la grajduri e-o favoare
Pe care-o cer.

REGELE

E nobil ?

REGINA

Păstor din Alpi ori Var.

REGELE

Atunci cel mult e bun să fie potcovar.

REGINA

Îmi refuzați favoarea pe cîte înțeleg !

REGELE

E o suplică gravă, ce nu pot să dezleg
Făr-a-ntreba consiliul, umilul post de paj
E-al celor mai de vază familii apanaj.

REGINA

Permiteți, Maiestate, să mă retrag ! (*Iese.*)

REGELE

Îmi pare
Nespus de rău că pleacă fierbînd de supărare.
Eram copil aproape cînd mi-au adus-o-n pat
Dintr-un pierdut pe hartă minuscul principat,
Dar răposatul unchi nestrămutat credea
Că socrul, moștenind, o țară avea să-mi dea.
Castelul ei păzit de-un halebardier
Era o șură 'naltă cu negre uși de fier.
În păpurișul apei păseau cîțiva bitlani
Prin mobilele vechi rodeau mari șobolani.
Am fost soț și soție, pereche-n toată firea,
Am zămislit copii, n-am cunoscut iubirea.
Acum sînt sterp la suflet, plin numai de dorință,
Pe fata cea mai pură, o fur de la părinți,
Mă-ncintă cîtva timp pudoarea-i grațioasă
Apoi mă plictisesc și o trimit acasă.
Cer alta. Că prin ele, după căpătuială
Curtenii ar umbla, mă prinde-o bănuială.
La Trianon am dat de un spectacol rar,
O fată-ncîntătoare a unui pădurar
Se bălăcea-ntr-un șipot aproape goală. Iute

Văzîndu-mă-a fugit asemeni unei ciute.
Pe tată l-am făcut mai mare peste ape
Le-am dăruit o casă cu mobilier pe-aproape,
O maică ocrotește, în duh de-austeritate
O nimfă de candoare și de naivitate.
Ce fericire-ncerc simțîndu-mă sfios !
Voi ataca vînatul în chip ingenios.

INTENDENTUL PLĂCERILOR MĂRUNTE

Priviți, furat în pripă, acest superb contur.

REGELE

Iert hoțul dacă este Maurice Quentin La Tour.

INTENDENTUL PLĂCERILOR MĂRUNTE

Chiar el !

MAREȘALUL

Ce-asemănare !

MINISTRUL ADULATOR

În ochi ce inocență !

CURTEANUL I

Ce grație infantilă !

MAREȘALUL

Dar și magnificență !

CURTEANUL II

Diana lui Goujon nu-i mai frumoasă. Quoi !
E o minune rară, c'est un morceau de roi.

REGELE (*ipocrit*)

De sabia divină încep să mă-nspăimînt.
Un rege exemplar să fiu vreau pe pămînt.
(*Către cardinal.*)

Ce ziceți, Eminență ?

CARDINALUL

Cu cei ce sînt pe tron

E mult mai indulgent al nostru sfînt patron.

REGELE

Nu. Vreau să fiu un prinț patern și caritabil.
(*Către mareșal.*)

Printre strămoși aveți un falnic conetabil,
Copacul vostru are arborescență vastă.
Baronul este vrednic de-o splendidă nevestă.

MAREȘALUL

Vorbiți de fiul meu de la Colmar ?

REGELE

De el.

Din chiar această clipă devine colonel.
Și dacă, precum sper, mă va sluji leal,
Nimic nu-mpiedică s-ajungă mareșal

CURTEANUL I

Îmi pare curioasă atîta-nsuflețire
În gestul suveran ghicesc un țel subțire.

MAREȘALUL

Trimit ștafeta-ndată să-l cheme pe Odon.

REGELE (*decis*)

Să stea în garnizoană, la postul său, ordon.

MAREȘALUL

Prea bine, Maiestate. Am totuși o uimire.
Cum va păși l-altar mireasa fără mire ?

REGELE

Acesta e-un detaliu de ceremonial
În care se pricepe smeritul cardinal.

(*Către cardinal.*)

V-am apărat de moarte, de flăcări și hoție.
Cum doi ce sînt departe pot fi soț și soție ?

CARDINALUL

Mireasa e supusă voinței părintești,
Baronul-colonel poruncilor regești.
Acesta fiind din spiță întru nimic obscură,
Ba chiar din os ducal, ajunge o procură.
Cei doi vor fi legal de față la altar
Spre binecuvîntare prin cite-un mandatar.

REGELE

Prea bine. Actul sacru să se-mplinească, și
La cei doi, după aceea, îl vom împărtași.
Ce fumegă pe-afară ? Se-aude-un murmur jalnic
Și burnițează, vîntul îndoaie ulmul falnic,
Trec șiruri de călugări, în mîini duc un coșciug.
Staffile reginei exorcizate fug ?
Ce-nseamnă toate-acestea ?

DUHOVNICUL

Marchiza de la Hire

S-a săvîrșit din viață și-o duc la cimitir.

REGELE

Marchiza de la Hire ? N-am auzit de ea !

INTENDENTUL

Jeaneta, sire, fata cu ochi de peruzea,
Pînă acum un an metresa adorată.
În haine băiețești adesea îmbrăcată.

REGELE (*distrat*)

La Hire, Jeannette La Hire, da, da, mi-aduc aminte !
Ce fată delicioasă, parcă o văd 'nainte.
Coama-i sclipea pe umeri și gîlgiia spumoasă.

(*Indiferent.*)

Săraca ! Merita o vreme mai frumoasă !

(*Meditativ.*)

Pe bronzul meu ecvestru oare ce-a vrut să spuie
Cel care-a scris obraznic : *Statue de statue* ?
Că sînt o umbră a umbrei, un monument livid,
Sonor pe dinafară, pe dinăuntru vid.
Mă plictisesc.

LECTORUL

Permiteți să vă citesc o carte.

REGELE

Detest pe literați. Au limbile de șarpe.
De filozofi perversi, iconoclaști, n-am chef.
Mă plictisesc. Mai bine să trecem la gherghef.

(*Se aduc două mici gherghefuri de tapiserie, unul pentru rege și altul pentru mareșal.*)

Ce uragan afară ! Nu cred nici în femei
Contesa mea se culcă cu toți supușii mei.

MAREȘALUL

Vai, Sire !

REGELE

Cu Choiseul a fost în confidență.

MAREȘALUL

Fireșc ! Acesta are o mare influență.

REGELE

Cu pașii mei !

MAREȘALUL

Efect al tinereții sale !

REGELE

V-a fost amantă, știu, chiar Vouă, mareșale !

MAREȘALUL (*modest*)

Zicea că am mult spirit !

REGELE

Dar cu acel imberb

Monville ?

MAREȘALUL

I se părea c-avea picior superb.

REGELE

Admit. D'Áumont e șchiop, de bube devastat.

MAREȘALUL

Dar Maiestății Voastre cu totul devotat.

REGELE

He ! Gurile maligne din sexul femeiesc
Vă dau optzeci de ani !

MAREȘALUL (*cu umor*)

Eu însă nu-i primesc.

(Bătăi repetate în ușă. Regele se duce și deschide.)

NEGUSTORUL DE VINURI

Iertați, ca-ntr-o pădure am rătăcit cărarea.

GENTILOMUL (*șoptit la urechea regelui*)

Pentru oricine azi e slobodă intrarea.

NEGUSTORUL (*către rege*)

Și dumneavoastră care păreți un ofițer,
Vizitator ca mine ?

REGELE

O, nu, sînt tapițer.

Lucrez mobilier.

NEGUSTORUL (*făcîndu-i cu ochiul, dîndu-i cu cotul*)

De bună voie n-ați

Venit. Dar dumnealor așa-mpopoțonați ?

REGELE

Pălărieri, blănari, de mode negustori
Vor fi la curte baluri acum de sărbători.

NEGUSTORUL

Și vă plătește sau lucrați pe datorie ?
Săracul rege n-are un ban în visterie.
Și eu din vinul meu i-am dat nouă butoaie
Și n-am primit din preț nici azi nici o lățcaie.
Îl iert căci e mîncat de trîntorii regali
Și-mi place că-i iubeț ca și strămoșii gali.

(Bătaie pe pîntece.)

HUISSIER-UL

Sire, cea pe care-ați chemat-o vine-ndată.

NEGUSTORUL

Pfi ! Regele-n persoană. Sînt ca și tras pe roată.
(Ies toți afară de rege.)

REGELE

Doamnă baroană sînt umilul vostru serv.

CHRISTINA

Că ați uitat de mine, și nu mă mir, observ.
Nu-s doamnă, nici baroană, ci-o fată simplă, Sire.
Trăind cu voia Voastră, ca într-o minăstire.

REGELE

Ce inocență rară ! Rămîn înmărmurit !
Sînteți și una și-alta, găsind mai nimerit
Unui supus al meu de neam să-i fiți soție.
De astăzi faceți parte din aristocrație.
Baronul-colonel desigur v-onorează
Fiind fiu de mareșal cu mulți strămoși de vază.

CHRISTINA

Dar tata-i pădurar !

REGELE

E intendent, scuzați.

CHRISTINA

Cu-a Voastră bunătate, spun drept, mă turburați.
Nici n-am visat vreodată să mă mărit. În fine,
Aș fi voit un soț fără blazon, ca mine
Un om trăind onest din a lui osteneală
Ca stînd în fața lui să nu simt vreo sfială.
Un colonel nu poate-n căminul lui să șadă
Cînd nu e la război, călare-i la paradă.
Limbajul lui e fin, fraza meșteșugită,
Va rîde pe furiș de-o vrabie rebegită.

REGELE

Ce ingenuitate ! N-aveți drept a vă plînge,
Ați străluci-ntre regi și între prinți de sînge.
În fond baronul meu are-un noroc nebun,
Primește-un crin suav pentru-n oscior străbun.

CHRISTINA

Și dacă așa cum sînt baronului nu-i plac ?

REGELE

Ar fi lipsit de gust, la inimă opac.
Aș socoti scandal, ba chiar o infamie
Ca unul să ignore un bun ce-mi place mie.

CHRISTINA

Dar poate, Maiestate, nici eu să nu-l iubesc.

REGELE

Nu m-aș gîndi cu sila iubirea s-o nutresc.
E greu cu-orice metal să legi un diamant,
Eu v-am găsit un soț, iar nicidecum amant.

CHRISTINA

Nu înțeleg deloc ce rost are să stăm
Sub un acoperiș ca să ne detestăm ?

REGELE

În protocol nu intră nici dragoste, nici ură.
Curteanul se însoară spre a avea progenitură
Legală ori bastardă, ce fel nu-i pasă anume,
Femeia ca să aibă în lumea mare un nume.
Soții se mulțumesc doar cu formalități
Cînd nu se văd își scriu și-și fac civilități.

CHRISTINA

Ce viață tristă, Sire !

REGELE

O alta n-am gustat.
Căsătoria noastră e-afacere de stat
Premeditată rece de-ai curții secretari
Negociată prin plenipotențieri.
Soția poate fi o principesă slută
Sau dimpotrivă blîndă, sfioasă și tăcută.
Curtenii indiscreți ascultă pe la uși.
Mireasa prea copilă se joacă cu păpuși.
Cînd inima în piept a început să bată
E prea tîrziu, delfinul-adolescent e tată
Și cînd abia e-n vîrsta unui bărbat voinic
Prințul cel melancolic a devenit bunic.
Vă temeți de-nsoțire ca de un fruct amar ?
Ce trebuință aveți de soțul din Colmar ?
Nici el nu va veni ! Pentru conveniență
Veți fi soț și soție doar prin corespondență
Pe maresal complice în șiretlicuri am
Ca să te țin la curte ferindu-te de blam.

Mă plictisesc. Nu pot să stau la chibzuială.
Sînt scelerat, urmaşului să-i cereţi socoteală.

(*Poruncitor.*)

Prin uzul ancestral vei fi a mea Christino
Mă vrei ori nu mă vrei, cu mine-alături vino.

(*O trage de mîină pe toată întinderea scenei. Christina uimită dar respectuoasă se lasă tîrîtă.*)

C O R T I N A

A C T U L I I I

Salon simplu, aproape fără mobile. Portrete pe pereţi.

BARONUL-COLONEL

Prin curier primii o ştire neaşteptată
Că sînt căsătorit. E drept, iubitul tată
Îmi porunceşte strict să nu ies din Colmar.
Glumeşte, cred, şi-nchipuie că-n chipul ăsta m-ar
Făcea mai curios. Schimbînd pe drum trei cai
Am alergat călare, zi, noapte, la Versailles
Făcînd o escapadă puţin cam temerară.
Aci aflai că fata-i de-o frumuseţe rară,
Că numele Christina la curte e vestit,
Nici n-am văzut-o încă şi sînt îndrăgostit.

CHRISTINA

Ce ofiţer frumos ! Ce mîndru ţine spada !
Aşa-i visez p-eroii cîntaţi în Iliada.

BARONUL

E-o tîină prînţesă ! Să-i fac un compliment !
În inima mea simt un vag presentiment.

CHRISTINA

Cine sînteţi ?

BARONUL

Baronul Odon de...

CHRISTINA

Colonelul ?

Cu-al vostru nume-mi este împodobit inelul.

BARONUL

Christina !

CHRISTINA

Vai, Christina !

BARONUL

De ce „vai“ ? Fericirea
De-a te avea soţie îmi copleşte firea.
Părinţilor le-aduc omagiul meu fiesc
Că mi-au ales o zîină. Christino, te iubesc !

(*Ingenunche.*)

CHRISTINA (*naiv*)

O, domnule baron, dar este-o nebunie !
Căsătoria noastră e o ceremonie,
Formalitate pură pentru convenienţă,
Vom fi soţ şi soţie doar prin corespondenţă.

BARONUL

Glumești, fără-ndoială. E-absurd să te însori
Și să te mulțumești a săruta scrisori.
Îți plac ?

CHRISTINA

Vai, da !

BARONUL

Iar „vai“. Ar fi deci fără rost
Să-mi ignorez soția scriindu-i ca un prost
Și predicându-i dur moravurile ascete,
Pe-obrajii tăi dă-mi voie să pun câte-o pecete.

(O sărută. Christina se lasă îmbrățișată cu tristă voluptate. Locotenentul de poliție și prévôt-ul care apăruseră mai înainte în fund sînt zăriți. Christina judegă trăgînd speriată și pe baron, Intră regele și curtea.)

REGELE

Cu tot consemnul meu, baronul este aci,
O astfel de insultă nu voi permite, ci
Voi lua măsuri. Ce spuneți, iubite magistrat ?

PRÉVÔT-UL

Că merită să fie măcar încarcerat.

REGELE

Pentru ce vină anume ? Că și-a văzut soția ?
Scandalul ar fi prea mare. Așa-nfrînezi hoția !
Să procedăm prudent, subtil și fără șoapte,
Ca insul să dispară precum un duh de noapte.

(Regele dansează menuet cu Christina, aruncîndu-i din cînd în cînd priviri fulgerătoare.)

Baronul a-ndrăznit să vină la palat.

CHRISTINA

Respectul pentru Voi rămîne imaculat.

REGELE

Tu l-ai chemat, răspunde ; aș pune rămășag
C-acest impertinent cu fumuri ți-este drag.

CHRISTINA

N-aș cuteza s-ating pe Maiestatea Voastră.

REGELE

L-ai sărutat !

CHRISTINA

Un tinăr cu uniformă albastră,
Nici nu știu bine cine, c-un braț dîndu-mi ocolul
M-a strîns ușor. Credeam c-așa e protocolul.

REGELE *(aparte)*

E mult mai rafinată decît mi-nchipuiam.
Cum să conjur stafia baronului infam ?

PRÉVÔT-UL

La domnul mareșal e-adevărat răzbel
Servii de mînă moartă au dat foc la castel
Cu drugi de fier și facle drept orice instrumente,
O aripă au distrus cu multe pergamente.

REGELE

Nu-i lucru de mirare, pe robii lui îi stoarce
De dări și de corvezi, mormintele le-ntoarce
Doar va găsi ceva. Ca cioara cea flămîndă
Ce scoate din pămînt sămînța, stă la pîndă.
Răscoala îl slăbește acolo, deci și-aice,
Din el voi face astfel un mai docil complice.

PRÉVÔT-UL

Se spune, Maiestate, că pe rebeli îi mină
Pe-ascuns vecinul duce, zicînd c-au să rămînă
Stăpîni pe-al lor pămînt, c-averea-i uzurpată.
C-a ei transmisiune nu este fără pată.

Toți cred că numai domnul baron e titular,
Că le-a-mpărțit averea, de-aceea-i popular.

REGELE

Deci colonelul nostru-i și el amestecat !

PRÉVÔT-UL

O, nu ! Intrigi locale, uri între frați !

REGELE

Păcat !

Ce zice mareșalul de această-ncurcătură ?

PRÉVÔT-UL

De nu mă-nșel privește pe colonel cu ură,
Iubirea merge toată la primul său născut,
Într-însul recunoaște al stirpei sale scut.

REGELE

Mă bucur. Acest om în adulații harnic
Va deveni acum un serv și mai slugarnic.

PRÉVÔT-UL

De-aceste certuri, Sire, începe a-mi fi teamă,
Poporul pe furiș se-adună și se cheamă,
Devine îndrăzneț, din orice iese-n drum,
Dreptate-și face singur, preface-averi în scrum
Cu coase și topoare își caută soluții
Știrbind autoritatea, clocește revoluții.
Cler, nobili scăpătați, obscuri scribi, gură-cască
Insultă magistrații și a armateiască,
Iar filozofii, ateii merg cu sarcasm în frunte.
Eu cred că-i cazul, Sire, să dați pedepse crunte.

REGELE

Aceste răzmerițe de care atîta tremuri
Sînt negurile rezezi ale acestor vremuri.
Ce pot să fac ? Cînd nava-i cu fundurile sparte
Lipești aci, dar apa pătrunde-n altă parte.
Cu-abați pudrați de curte cum pot chip sfînt să am ?
Cine nu rîde astăzi de șarpe și de-Adam ?
Că universul este creat în șapte zile
Poți spune, fără risc, la fragede copile.
La astfel de istorii toți se-ndoiesc ca Toma,
În sinea lui zîmbește chiar Papa de la Roma.
E greu a mai susține c-un fiu de duc et pair
E mai deștept decît măgarul de Voltaire.
Marile superstiții se prăbușesc și trec,
Progresul e fatal ca și destinul grec.

PRÉVÔT-UL

Cum înțelegeți, Sire, să-ntîmpinați urgia ?

REGELE

Gust madrigalul, stanța, nu-mi place elegia,
N-am părul așa lung spre-a-l ține despletit.
Eu, Ludovic, iubitul, de foc voi fi scutit,
Ce va veni pe urmă, ca să-ți spun drept, nu e
Preocuparea mea, acum joc menuet.

(Joacă menuet cu contesa.)

CONTESA

Pe fruntea Voastră, Sire, zăresc o scurtă dungă.

REGELE

La orice muritor ar fi cu mult mai lungă.
Să fiu trist mă oprește regala măreție.
Mă-ntreb dacă să cred în nevinovăție.

CONTESA

Precum am înțeles vorbiți de inocență,
De fetele naive fără experiență.

REGELE

Pe cît sînteți de bine, contesa mea născută
Pe-atît aveți o minte cu deosebire acută.
De spirit posedați mai mult decît un drob,
Mă înșelați cu mulți și totuși vă sînt rob.

CONTESA

A înșela înseamnă minciună, impostură !

REGELE

Voi mă trădați cinstit, fățiș și fără ură.
Dar să lăsăm gîlceava. Instinctul ancestral
Pîndește fata pură crescută claustral.
Abia apare-un tînăr c-urechi cam clăpăuge,
Devine languroasă, din toată ființa muge,
Peste-al meu umăr hoață privirile aruncă
Cucernică, înfruntă în gînd orice poruncă,
Îmi stă la sîn și între noi se deschid abise,
Culcușul mi-l inundă cu monstruoase vise.

CONTESA

Trăind în societatea cea mai ilustră, o fată
Începe s-aibă spirit și-un pic de judecată,
Să guste arta, știința în fine conversații,
Plăcerea fără patimi și fără ostentații.
Deci cită vreme-n ea dorinți comune fierb.
E bine s-alungați turburătorul cerb.

REGELE

Am priceput. Minervă. Îl voi vîna cu goarne
Și haite să se-ncurce în marile lui coarne.

LOCOTENENTUL DE POLIȚIE

Baronul plănuește să plece cu careta
Cu-n atelaj puternic de șase cai. Subreta
Baroanei strînge-n ladă, îmbrăcăminte, rochii,
Agenții mei nu-și iau de pe la grajduri ochii.

REGELE

Ha ! Veți zădărnici cu orice preț hoția !
Pentru întîia oară un soț fură soția.
(*Continuă menuetul cu Christina.*)

Pe scurtă vreme, domnul baron va întreprinde
Șederea la Colmar, vor fi mișcări de trupe,
Îi voi încredința instrucții noi.

CHRISTINA

Oh, Sire,

E-adevărat că-i dați o astfel de-nvoire ?

REGELE

Îți pare bine, nu ? Ai tresărit voioasă.

CHRISTINA

Nu, Maiestate, aș fi desigur curioasă
Să văd la față omul al cărui nume-l port,
Să știu că nu trimit mesagii unui mort.

REGELE (*aparte*)

Ce viclenie ! Ce minciună infantilă !
În floarea parfumată se-ascunde o reptilă.

SECRETARUL DE STAT AL AFACERILOR STRĂINE

Sînt cîteva știri, Sire, cu deosebire grave.
Tratatele, cum știți, sînt petice firave,
Mișcări neobișnuite se-ntîmplă în Lorena,
E bine ca din vreme să prevenim cangrena,
La graniți Prusienii aduc în taină trupe
Fiind, ca de obicei, avizi ceva a rupe
Și lucru mai ciudat, a noastră aliată
Imperială strînge în mare pripă armată.
Vorbînd, cînd serios, cînd doar în anecdotă
La Potsdam, Viena, Sire, rîvnesc a Voastră dotă
Și ca vreunul, cinic, să n-o ia înainte

Împărăteasă, rege, se-amenință din flinte
Sperînd în slăbiciunea, bancruta noastră. Ieri
Au fost prinși lîngă Sarre doi dintre curieri
Mai bine zis spioni. Un gest de-autoritate,
Va-mprospăta la toți a Franței maiestate
Și-o va feri de-acești colți rînjitori de cîine.
Ștafeta pleacă acum. Dați-mi un ordin.

REGELE

Miine.

SECRETARUL DE STAT AL AFACERILOR STRĂINE

Compania din Indii e la strîmtoare mare,
De merge tot așa vom fi zvîrliți în mare.
Prin forță și prin intrigi, decizi a destrăma
Poseziunea noastră fundată de Dumas
Englezii de la Madras ne-au hărăzit din porturi
Doar vechile contoare fără soldați și forturi.
Colonii noștri sînt împiedicați să vîndă,
Fregate și corvete pe coastă stau la pîndă.
Sub ochii lor pirații intră-ndrăzneți în radă
În vreme ce-alte haite depozitele pradă.
Chandernagor a fost aproape ars. Pieri
Un negustor de vază, de la Pondichéry.
De la Coromandel și pînă la Malabar,
Lipsiți de apărare sîntem loviți barbar,
Comerțul nostru scade. Nu vom avea iar pîine.
Trimiteți trupe, Sire. O flotă pleacă.

REGELE

Miine.

MINISTRUL MARINEI

Bătuți în Noua-Franță sîntem scoși din Antille,
Trupe venind perfid pe vase mercantile
Atacă Martinica, Tobago, Guadelupa
Și tot arhipelagul occidental. Șalupa
Unei fregate a fost lovită lîngă port
Cu tunul, pe furiș ; un comisar e mort.
Oriunde sînt corăbii franceze un cioc rapace
Le sfîșie deși avem tratat de pace.
O navă ce-arbora pavilion regal
A fost de el vînată, în drum spre Senegal.
Și am temei să cred c-așteaptă lîngă Brest
Un lung convoi cu mărfuri ce vine dinspre est.
Pe mări eram stăpîni, acum sîntem nomazi.
Să domolim jivina. Dați ordine.

REGELE

Nu azi !

SECRETARUL DE STAT AL AFACERILOR STRĂINE

De la Constantinopol am vești prin curier.
Sultanul a numit un nou seraschier.
Dar marele vizir, avînd plenipotență
Ne roagă să uzăm de-a noastră influență
Spre-a stăvili războiul. Sînt încolțiți de toți
Și se rostogolesc asupra-le mari roți.
Cît timp la Dardanele stă otomana clanță,
Păstrăm în Europa o netedă balanță.
Aceasta e o lege, cum știți, de căpătîi
Pe care o avem de la Francisc întîi.
Pierim și noi privind cum ard păduri de brazi.
Dați-mi instrucții, Sire, cît mai urgent.

REGELE

Nu azi !

(După o pauză.)

Ce-mi pasă de Quebec, Tobago, Carical,
O răpitoare albastră îmi dă tîrcoi pe-un cal,

Să fie uciși toți caii, stârpiți toți albatroșii,
Armata să se-mbrace în uniforme roșii.
Un rege atins acasă în sacrul lui prestigiu,
Lipsit e de putere-n al statelor litigiu.
De vrea dușmanul, vină chiar mîine la Paris
Dar azi se va-ntîmpla ce-n lege este scris.

SECRETARUL DE STAT AL AFACERILOR STRĂINE
(căt-re ministrul marinei)

Cu regele la capăt nu este acum de scos,
Nu l-am văzut nicicînd așa de minios.

REGELE

Voi șterge de sub soare dar nu cu a mea mînă,
Pe falnicul baron, din el să nu rămînă
Nici umbră pe pereți, să fie aci aproape
Și să trăiască mort ca-n fundul unei groape,
Să se întrebe uimiți de-a existat, urmașii
Să nu-i audă nimeni nici glasul și nici pașii.

CARDINALUL — INGINER (intrînd deodată cu un lucrător)

Iertați-mă că vă întrerup repetiția, dar am să vă comunic lucruri importante. Infiltrarea apei pe porțiunea ultimă a devenit evidentă. S-a desprins chiar un bloc de calcar, ceea ce înseamnă că piatra e friabilă prin umiditate.

MAREȘALUL

Probabil pe undeva există un gol și terenul se tasează.

CARDINALUL — INGINER

Așa gîndesc și eu. Cu avionul s-au luat fotografiile. Priviți. Culmea e plină de zăpadă și, după dîra asta, ar exista și un izvor. Am trimis alpiniști să exploreze locul. Deocamdată s-au prevăzut toate măsurile, scurgerea se face normal prin rigole și canalul colector, aerisirea e suficientă. Printr-un orificiu am străbătut peretele despărțitor. Dincolo însă s-au sistat exploziile din prudență. Se lucrează doar cu ciocanul de miner.

REGELE

E bine, oricum, să existe un punct de sprijin pentru orice accident.

LOCOTENENTUL

Să sperăm că nu va fi nici unul.

MAREȘALUL

N-am văzut în viața mea lucrare de proporțiile astea fără accidente.

LOCOTENENTUL

Le vom învinge.

CONTROLORUL GENERAL

Cu entuziasm rece și spirit pozitiv.

CARDINALUL — INGINER

Echipele s-au pregătit să facă injecții cu mortar și cu ciment. Materialele sosesc pe vagonete și sînt adăpostite în apropiere, în nișe. Echipele lucrează atent, încît puteți repeta în liniște. Totuși, nu uit că cei mai buni actori sînt și cei mai buni lucrători. De se-ntîmplă ceva neprevăzut, lăsăm totul baltă aici și mergem cu toții la fața locului. La orice accident, oricît de mic, vă solicit o sfortare colectivă. Auzi, tovarășe Ludovic al XIX-lea? Asta am vrut să vă spun. Acum putem continua.

MAREȘALUL

Mi-e teamă că mă clatin ca pe-un prea vechi podeț,
Odon a început să fie prea isteț,
Știînd că Christina este de rege agreată
De la Colmar să-și ia răsplata vine-ndată,
Rangul de mareșal pe loc i se promite.
Desigur suveranul la curți îl va trimite,
Tinărul monsenior devine secretar,
Afacerile toate le pune pe cîntar,
Se va înconjura de-ai săi noi favoriți
În fața cărora vom tremura smeriți,

Pe mine o să mă roage fiind vremurile dure
Să mă ocup de-ogoare, de vie și pădure
Iar primul meu născut se va trezi cărunț
Într-un castel rural sărac senior mărunt.
Rea piază-a fost Christina pe capul meu ; cu ea
Pe viața-mi de curtean s-a tras o grea perdea.

REGELE

De colonelul nostru ce zice cardinalul ?

PRÉVÔT-UL

Attila, Maiestate, întrînd în dom cu calul
I-ar fi mai drag. Prelatul educă o nepoată
Pe care cu baronul nădăjduia s-o poată
Căsători. Dar visul s-a spulberat în vînt.
Cînd îi vorbești de tînăr abia scoate-un cuvînt.

REGELE (*către mareșal*)

Careta merge greu, îmi trebuie alți pînteni,
Consilieri, miniștri mai tineri și mai sprinteni,
Ne-mpotmolim, intrăm cu roatele-n noroi
Stăm în mocirlă ; în jur dușmanii se strîng roi
Sfătuitoarii mei sînt paraziti de curte
Avizi, adulatori, bufoni cu vederi scurte,
Baronul mi se pare a fi un om isteț
E sobru, măsurat, la faptă îndrăzneț.
Ce ziceți ?

MAREȘALUL (*indispuș*)

Ministerul desigur cere trudă
Experiență, vîrstă ; nu-i pentru-o minte crudă.

REGELE

De-asemeni în armată vreau altă socoteală,
Mai multă disciplină unită cu-ndrăzneală.
Trimitem peste mări ai curții papagali.
Ne trebuie comandanți iluștri, amirali,
Abili guvernatori. Nu credeți că baronul
Ar fi... ?

MAREȘALUL (*insinuant*)

În depărtări slujești mai bine tronul.

REGELE

Am înțeles, bătrînul este gelos pe fiu,
N-aș vrea odrasla unui atare om să fiu.

(*Către cardinal.*)

Baronul, Eminență, îmi pare brav catolic,
Mai bun n-ar putea fi nici nunțiul apostolic,
Cînd nu-i la regiment, îl afli-n catedrală
Extaziat de orgă și muzica corală.
În ceasuri de răgaz citește cărți pioase
Și stă de vorbă numai cu fețe cuvioase.
Este-un soldat la gît cu cruce, drept colier,
De n-ar fi militar, ar fi cordelier.

CARDINALUL

Îl știu entuziast de Enciclopedie
De dogmele creștine făcîndu-și parodie,
Trăiește într-un cerc de filozofi atei
În sfintele biserici intră la braț cu ei
Psalmodiînd îngînă cu cîntece de lume
Pe preot ; liturghia o-mpiedică cu glume.
În dom pășind cu spadă și platoșă de fier
Cu glas tare-a cîntat : *Malbrough s-en va-t-en guerre.*

REGELE

De este precum spuneți, e-un tînăr sturlubatic,
Mai bine-așa decît un jansenist fanatic.
(*Aparte.*)

Pe cît văd, cardinalul pe colonel nu-l gustă,
Voi folosi îndată această minte-ngustă.

(Către locotenentul de poliție.)

Pe colonelul nostru vei ține mereu ochii,
Ai grijă să nu zboare pe aripă de rochii,
Careta mea de aur s-o ai mereu la scări,
Să nu pronunțe nimeni blesteme sau ocări,
Să nu se-audă-n curte nici bice, nici ecouri,
Să-l duci, avînd scrisoarea-n palatul meu din nouri.

LOCOTENENTUL DE POLIȚIE

Voi fi mereu la ordin cu harnica mea ceată,
Porunca Voastră, Sire, va fi executată.

REGELE *(către guvernatorul Bastiliei)*

Curînd vă voi trimite un nobil musafir,
Mai scump ca diamantul, ca piatra de safir,
E invitatul meu, să-i dați tot ce va cere,
Apartament de prinț, tapiserii, berjere
Comode, linjerie, foc bun în șemineu,
Pantofi, cravate, haine. E invitatul meu.
La masă să-l servească al vostru bucătar,
Din vinurile mele să-i dați cîte-un pahar.
E invitatul meu. Să-i dați peruchieri,
Chirurg, duhovnic, medic, valetți, camerieri,
Să-i oferiți volume în orele de studiu
Și-un muzicant vestit să-i cînte un preludiu.
Ferit de opt mari turnuri ca împărat și zmeu
Să facă tot ce-i place. E invitatul meu.

(Către contesă.)

Contesă mult iubită, aceasta e-o scrisoare
Cu care poți pe-oricine trimite la-nchisoare
Doar numele punîndu-l. Prin arhiepiscopul
Sînt prea încredințat de-a ne atinge scopul
Ca mareșalul însuși din fire pizmătăreț
Pe fiul său să-l facă-ntre patru ziduri stareț.

(Regele joacă menuet cu Christina.)

CHRISTINA

Pe Maiestatea Voastră o văd preocupată,
Cu ochii-ntunecați. Pe cuget nu am pată.

REGELE *(evaziv)*

Am vești, Christina mea, cu deosebire grave,
Tratatele, să știi, sînt petice firave.
Mișcări neobișnuite se-ntîmplă în Lorena,
Mă-ntreb ce-i de făcut să prevenim cangrena.
Compania din Indii e la strîmtoare mare,
De merge tot așa, vom fi zvîrlîți în mare.
Bătuți în Noua-Franță sîntem scoși din Antille
De inamici veniți pe vase mercantile,
Iar marele vizir avînd plenipotență
Ne roagă să uzăm de-a noastră influență
Spre-a stăvili războiul. Stau încolțiți de toți
Și se rostogolesc asupra-le mari roți.
Un rege are-n grijă al statului sigiliu.

CHRISTINA

Sînt prea nepricepută spre a vă da consiliu !

CONTESA *(către cardinal)*

Biserica primește adesea precum știți
Scrisori spre-a mîntui pe unii rătăciți.

(Cardinalul onctuos, după o scurtă meditație, merge la mareșal.)

CARDINALUL

Nu rareori se-ntîmplă ca tatăl de familie
Să-și corecteze fiii în falnica Bastilie.

(După o prefăcută ezitare, mareșalul scrie în la lettre de cachet numele baronului. Contesa, care a urmărit jocul, ia ordinul, îl încredințează prévôt-ului, acesta locotenentului, care iese grăbit. Regele privește pe fereastră plecarea echipajului. După o pauză, cu muzică, reapeare locotenentul. Se închină înaintea regelui, făcînd semn că ordinul a fost executat.)

REGELE (căt-re Christina, vesel)

Știri bune, să jucăm, Christino. Fericirea
De-a te avea amantă îmi copleşte firea.
Curtenilor le-aduc omagiul meu regesc
Că mi-au ales o zîină. Christino, te iubesc.

(Joacă languros allemanda cu ea.)

C O R T I N A

A C T U L I V

Încăperea luxoasă la Bastilia, cu un portic de piatră în stînga. Fereastră cu gratii. Pat cu baldachin, comodă, berjere, masă cu marcheterie la mijloc. În dreapta, un mic clavecin. Se aud opt salve ca de tun cu hirjitură de lanțuri. Contele-governator îl zgîlție ceremonios pe baronul întins îmbrăcat pe pat și foarte hirsut, care a dormit, după toate semnele, fără a se dezbrăca. Ofițeri, camerier, valet, bucătar și alt personal așteaptă plini de simulat respect.

CONTELE-GUVERNATOR

Iertați-mi îndrăzneala, dar au bătut opt ore,
Cum ați dormit azi noapte, prea scumpé monseniore ?

BARONUL

Eu, monsenior ?

CONTELE-GUVERNATOR

Desigur, căci Maiestatea Sa
V-a ridicat la rangul de mareșal.

BARONUL

Așa ?

Eram doar colonel. Și sînt acum unde ?

CONTELE-GUVERNATOR

Pe-o navă de război, alunecînd pe unde.

BARONUL

Atunci vă înșelați, voi fi poate — amiral !

CONTELE-GUVERNATOR

Sînteți ce vreți, maritim și teritorial.

BARONUL

Îmi pare cam ciudat, văd stîlpi înalți de piatră,
Bușteni lungi de stejar se mistuie în vatră.

CONTELE-GUVERNATOR

E o corabie nouă cu bună armătură
În stare să transporte o grea încărcătură.

BARONUL

Din turn eu n-am zărit nici mare și nici valuri
Ci doar un fluviu lat tăind cîmpii și dealuri.

CONTELE-GUVERNATOR

În stil poetic încărcat oricum s-a ridicat
Și-acum plutim în cer, pe-ocean sau pe uscat.

Ca oaspete înalt pus sub regescul scut
Veghez să fiți în toate deplin satisfăcut.
Bucatele vă plac ? Pe puntea noastră îngustă
În orice anotimp avem homar, langustă.
Un ordin, monseniore, de dați nu-i de prisos.
Ce supe preferați, ce condiment, ce sos ?

BARONUL

Cît voi șede-n acest decor prea admirabil ?

CONTELE-GUVERNATOR

Secret inviolabil și deci impenetrabil.

(Iese.)

CHIRURGUL (BĂRBIERUL)

Permiteți-mi la gît șervetul să vi-l pun
Și să vă săpunesc cu-n delicios săpun.
Pe față v-a crescut o fioroasă barbă.

BARONUL (*respingîndu-l*)

Mi-au răsărit ciuperci ca pe copaci ; și iarbă.

CHIRURGUL

Are mustăți și plete ca un războinic scit
Și-mi pare, vă spun drept, la minte rătăcit.

BARONUL (*zgîlțîndu-l*)

Cît timp voi rămînea în acest fort ascuns ?
Vorbește !

CHIRURGUL

Monseniore, mister de nepătruns.

MAIORUL

Sînteți într-un palat al Maiestății Sale
Cu scări monumentale, saloane colosale,
Magnific orologiu, opt turnuri, dintre ele
Avînd puțința pe-unul să vă uitați la stele
Sau să priviți la soare.

BARONUL

Sînt însoțit de-o gardă

Oriunde mă duc pașii, un cîine par cu zgardă.

MAIORUL

Greșiți, vă dau onoruri, vi s-au întins covoare,
Doar regele se bucură de-asemenea favoare.
Cu două mii de facle și multe-alte splendori
Francisc întîi primea aici pe-ambasadori.
Lăsați să vă ia sînge, umorile-s de vină
Chirurgul de la curte are porunci să vină
Dacă voiți.

BARONUL

Sînt singurul om din acest regat
Al cărui sînge este ca sloiul închegat.

MAIORUL

Jucați, beți, băutura e-un elixir de viață.
Avem un vin muscat ce vinele dezgheață.

BARONUL

Visez mereu c-o țară am străbătut călare
Trecînd prin noapte, zi și stări crepusculare.
Mergeam pe culmi de munți sau înotam prin ape,
Zburam sau șchiopătam pe drumuri cu hîrtoape
Copita luneca de stîncă și noroaie
Un stol de corbi și pajuri pe umeri-mi stau droaie.
Pîn' ce-am zărit palatul în pur cristal lucrat,
Atunci corbi, pajuri, toate himerele-au zburat.
Voiam să-mi văd soția necunoscută. Plină
De grații am aflat-o ca o statue elină.
Dar în aceeaș clipă m-a prins de piept o ghiară
Și pe fereastră iute m-a tras în zbor afară,
M-a ocolit prin aer, apoi pe întuneric

Țipînd m-a aruncat în acest pat feeric.
Mireasa mea se cheamă Christina. Execrabil
Brigand, unde-ai ascuns-o ?

MAIORUL

Secret inviolabil.

BARONUL

Toate sînt nepătrunse, fără răspuns, secrete !
Tu pasăre de pradă, uliu viclean, erete
Și tu cu cap de mort respingător paing,
Gîndac ieșit din ziduri cînd lustrele se sting,
Navigatori prin nori, piraiți hrăpăreți, hoți,
Unde-i Christina, spuneți, sau vă omor pe toți.

MAIORUL

Oricare dintre noi vă este o slugă umilă,
(Acest nenorocit mie-mi inspiră milă.)

BARONUL

Mi-aduc aminte totuși că la Versailles eram.
Venisem din Colmar. Nespus mă bucuram
De grația soției. Să fi călcat consemnul ?
Dar n-am primit poruncă de sus ci doar îndemnul
Patern să stau pe loc. Nu este nici o lege
Drept care întîlnirile-ntre soți sînt sacrilege.
Eram gata să plec cu ea în acea seară
Cînd șambelanul curții m-a invitat la scară,
Mi-a spus că i-a dat ordin regala Maiestate.
Într-o caretă de-aur cu doi valeți la spate
Am fost poftit. Un oaspete, adăogă, de vază
Nu-i cuviincios la han cu cei de jos să șază
Ci-ntr-un palat frumos cu fulgi de aur nins
Slujit cum se cuvine de-un personal distins.
Caretă a trecut de gardă salutată,
Semn vesel mi-a făcut la geam iubitul tată,
Am ocolit prin parc, printre statui ; ecouri
Sunau de mari cascade, de stropitori, jedouri.
Întrarăm într-un codru pe pîrtia vechii ierbi
Mi s-a părut că văd fugind un cîrd de cerbi.
Aci am fost primit de-un căpitan de porți,
O liniște domnea ca-ntr-un regat de morți.
De-atuncea sînt tratat cu mari încovoieri
Cu tot ce-i rar la masă, cu lux și cu tăceri
Toți ceremonioși spun c-am fost invitat.
Nu văd decît valeți, de-ai mei am fost uitat.

PERUCHIERUL

Fiți pururi elegant la curte sau răscruci.
Permiteți, monseniore, să vă arăt peruci
Din cele mai la modă, al Franciei bun gust
În toată Europa fiind, precum știți, august.

BARONUL

Și cine să-mi admire coafura în inele ?
A nopții cucuvea sau corbii pe crenele ?

PERUCHIERUL

Sînteți ca și stăpîn într-un palat superb
Avînd pe zid sculptat al Maiestății herb.
Treceți prin mari saloane sub aurite grinzi
Privit de gentilomi și reflectat de-oglinzi.
Un ofițer francez chiar cînd e la atac
Pornește din tranșee frizat, gătit din ac.
Aceasta-i o perucă în coamă viforoasă
Cu mult tact corijată prin panglici de mătasă,
Părul distribuit în trei exacte trese
La spate adunat în coadă lungă iese.
Aceasta, mult mai sobră, cu ondulări profunde
Se-ncheie într-o coadă legată cu mari funde.

BARONUL

Pretinzi, desigur, țeasta să-mi rad și-orice tului,
Ca să-mi lipesc peruca cu nu știu care clei.

PERUCHIERUL

Așa e moda, nimeni nu poate s-o sfărîme.

BARONUL

Pe cap mi se vor strînge viermi, coropișniți, rîme.

PERUCHIERUL

Am înțeles prea bine, vreți părul din născare,
Se poartă foarte mult, pot imita oricare
Perucă, folosind podoaba capilară
Printr-o subtilă artă în Franța exemplară.
Veacul înaintează, ne-ntoarcem la natură,
Aleasă, îmblînzită, nu fără înfloritură,
Căci nu putem admite, nefiind barbari, această
Oroare să ne crească un troscot des pe țeastă,
Filozofia care exaltă animalul
Nesocotind că omul cultivă idealul
E-a domnului Jean-Jacques Rousseau, dar astea-s glume,
El e un fost lacheu, iar Voi un om de lume.
Deci părul îl frizăm făcîndu-l lungi zulufi,
La tîmple îl întoarcem lăsînd doar cîțiva ciufi,
Îi facem cu panglici la ceafă o mare floare,
Cu pudră suflăm totul, albindu-l c-o ninsoare.

BARONUL (*în șoaptă*)

Știi unde e Christina ?

PERUCHIERUL (*prefăcîndu-se a nu auzi*)

Îmi trebuiesc trei ore

Dar pentru Voi nu preget, slăvite monseniore.

PANTOFARUL

Sînt, dacă nu vă supăr, al curții pantofar.
Pantoful din picior e-al sufletului far
Și-un semn al eleganței. Eroii taciturni
Sau plîngăreți din tragici puneau sub tălpi coturni.
Azi sîntem sociabili și nu primim comenzi
Din toată Europa, decît în stil Louis Quinze.
Vă recomand acest pantof cu cataramă
Din pielea cea mai fină și c-o discretă ramă,
C-un toc spiritual, cu vîrful bont ; ca gușa
De porumbel la ton și moale ca mînușa.
Acesta are două mai sus de glesne limbi
Ce tremură atunci cînd prin salon te plimbi.
Pantof încîntător și plin de armonie
Și foarte nimerit la o ceremonie.
Coloarea-i după haină, albastră, roșie, pală,
Stropită la mătăsuri c-o fină poleială.

BARONUL

Și baroneasa mea n-a comandat botine
De două săptămîni, n-a apelat la tine ?
De colonelul ei nu-și mai aduce aminte ?
Sau jalnică aleargă fără încălțăminte ?

PANTOFARUL

Sînt doar un biet artist, deși trăiesc în for,
Tot universul meu nu trece de picior.

CROITORUL

Priviți aceste stofe mai grele ori mai ușoare,
În felurite tonuri : muștar, ou, cuișoare,
Dungate, mușetate, roșcate ca un rac,
Mătăsuri de chiuloți, de redingote, frac.
Curteanului îi trebuie o vastă garderobă,
Vă rog să îmbrăcați acest costum de probă.
Brocartul verde-galben sclipiri de aur scoate,

Și minicile mari se-ntind pînă la coate,
La mijloc bine strîns ca pîlnia coboară
Către genunchi și-n mers pulpana parcă zboară.

BARONUL

Fireturi și galoane de mari foloase nu-s
Vreau un veșmînt cu aripi să pot pluti pe sus.

CROITORUL

Covor zburînd prin aer nu este al meu brocar
Și nu cunosc nici arta lui Dedal și Icar,
Dar pot să vă croiesc un frac scurt à l'anglaise
Bun de purtat la Londra și-n Golful Bengalez
Cu pantaloni strînși bine la mijloc cu curea,
Cu cismulițe mici, baston cu bilă grea,
Cu pălărie sobră pe cap, din loc în loc,
La vestă nasturi galbeni, în fine, un breloc.

TAPIȚERUL

Am ordin, monseniore, spre a vă fi pe plac
Cu-artiștii mei dulgheri și fabricanți de lac
Să schimb mobilierul și-a lui tapiserie.

BARONUL

De ce ?

TAPIȚERUL

Domnia Voastră, să zicem, vrea să scrie.
Nu orice masă inspiră. Oeben și Riesener
Cu-al lor birou-cilindru ce-l tragi de un mîner
Dau gînduri îndrăznețe, iar ca să fiți la modă
Aveți neapărat nevoie de-o comodă
În palisandru sau în lemn de trandafir
Cu-aplice largi de bronz, c-o placă de porfir
Și, îndrăznesc a spune, de-un secrétaire-armoire.
Un amănunt, o cheie, un vas de Saxa, o clanță,
Produce în salon o altă ambianță.
Suprema artă este de-a pune un blanc de Chine
Alături de-un fotoliu zis à la Capucine.

BARONUL

Ce-i pasă unui mort de un „fauteuil“ turnant
Trăind într-un palat clădit în pur neant ?
Fără Christina lumea nu are arhitectură
Și țese numai neguri orice manufactură.
Printre colori și forme eu sînt un somnambul.

TAPIȚERUL

Glumiți, un mare artist, un ebenist ca Boulle
Exaltă, pune vervă, culoare și contur.
Velurul greu, taftaua numită gros de Tours
Satinul zis de Bruges în tonuri vii și-n dungi,
Tapetul de Beauvais brodat cu scene lungi
Din Lafontaine, picioarele în ciută sau consolă
Trezesc entuziasm și spiritul consolă.
Să nu uit. Perronneau, ilustrul pictor, dacă
Permiteți, ar veni portretul să vi-l facă.

BARONUL

De prea multe onoruri malițioase am parte !
Cu mine un demon joacă commédia dell'arte,
Căsătoria mea e-absurdă, fantezistă
Mă-ntreb dacă Christina cu adevărat există.

BIJUTIERUL

Îmi împlinesc din ordin plăcuta datorie
Să vă propun s-alegeți orice bijuterie.
Această tabacheră cu mici rondeluri pline
Este din aur pur ornat cu cornaline.
Alegeți și-acest ceas minuscule cu-elegante
Împletituri în aur de perle și briliante.

Acest briliant enorm cu ape ca rugina
Părîndu-i-se scump l-a refuzat regina.

BARONUL

Un diamant, o perlă, un pumn de galben lut
Totuna-s, singur fiind și de tristeți umplut
Și-apoi cu ce să cumpăr aceste scumpătăți ?

BIJUTIERUL

Luați tot, sînt daruri ale prea sacrei Maiestăți.

BUCĂTARUL

E timpul, monseniore, de a vă lua gustarea.
O hrană succulentă îndepărtează starea
De toropeală, viața stă pe veselă plată.
Să-mi spuneți de voiți cafea ori ciocolată.

BARONUL

Cafea ca noaptea neagră, cafea fiindcă-i arabă
Iar eu ca-n *Halima* cu duhurile-am treabă.

BUCĂTARUL

Dar mai întii gustați o supă de stacoji
În zeamă de sparanghel fierți bine fără coji,
Cu suc gros de legume prin sac de in purcese
Cu care am la curte într-una mari succese.

BARONUL

Dacă cu sos picant eu pîntecele-ncare
Crezi oare că mă vindec de al lui Eros arc ?

BUCĂTARUL

Acest clapon excită stomacurile sterpe.

BARONUL

Pe Helicon de foame deci cîntă Euterpe.
Și nu s-ar fi întîmplat troiana aventură
Dacă pentru Elena, Pâris primea friptură.

BUCĂTARUL

Ori suferă la creier de un satanic foc
Ori, cu subtilitate, de noi își bate joc.
Un pui fript la frigare nu strică înainte
Și-apoi cafeaua Moka cu mici și dulci plăcinte.

BARONUL

Vreau visurile arabe.

BUCĂTARUL

Vă rog mult, monseniore,
Să-mi ordonați ce vreți să luați la două ore
Adică la amiază. Am păstrăv și nisetru
Cu sos de unt din care-ar mânca și sfîntul Petru,
Faimoase chifteluțe din creste de cocoș
Cu trufe, mirodenii și de ciuperci un coș
Pe spuză coapte, asemenea un bun ragoût de limbi
Încît pe a ta proprie pe toată buza plimbi.
Am un curcan copt bine și în jurul lui un roi
De porumbei gătiți cu-n pic de usturoi.
Am miel crescut în curtea acestei reședinți,
Purcel a cărui crustă troznește printre dinți.
Drept încheiere frișcă cu cremă de castane
Dessert cu ananas și fructe industriale.
La fiecare, vinuri străvechi ce sînt nectare
Și-o cupă de la rege cu-n vin grozav de tare.

BARONUL

Mascur sînt care scurmă-n mocirlă și-n băltoacă
Și ca să mă-ngrășați turnați nutreț în troacă.

BUCĂTARUL

Nu, monseniore.

BARONUL

Mască ! Pe-a sa Christină uritul
Porcin va speria apropiindu-și rîtul,
Afară, crescători de porci, ieșiți afară !

BUCĂȚARUL (*către valeții cu platourile*)

Încet, încet ! Mînia îl scutură, văd, iară.

BARONUL

Sînt cel mai jalnic om ce-a existat vreodată.
Cărarea vieții mele de trăznete-i brăzdată.
În jurul meu răsună torente, grindini dure
Și parcă-s rătăcit pe veci într-o pădure.
Tresar la orice zgomot de pași, visez într-una
Și de pe firmament mie-mi lipsește luna,
Suspîn, privind spre zări și cînd pe cer e soare
O negură funestă stă să mă împresoare.
E liniște și totuși nu pot să dorm o clipă.
Din toate părțile melancolia țipă.
Peste trecutul meu s-a tras brutal cortina
Și mă surprind chemînd : Christina mea, Christina !
Oare-am murit și-n criptă eu mă tîrăsc pe brînci,
Sau naufragiat m-agăț de colți de stînci ?
De mult m-am depărtat de Capul Finister,
Tristețea varsă smoală pe-al său hidos crater.

CLAVECINISTUL

Îngăduiți să cînt din opera *Orfeu*
Pe care o compune vestitul Gluck, căci eu
Din lungă experiență încredințare am
Că muzica la jale e un divin balsam.

BARONUL

Orfeu pe Euridiké o-avù de la Pluton
Dar nu cred că cu lira învingi azi un pluton,
Pe sălile acestei monumentale cuști
Îmi dau perfid onoruri săltînd la umeri puști.
Sînt oaspete de marcă, cu regele-s vecin
Hai sperie tăcerea cu-al tău sur clavecin.

(*Clavecunistul cîntă.*)

CLAVECINISTUL

Aceste acorduri triste îmi pare că vă dor
Deci să vă cînt ceva voios din Philidor.

(*Cîntă.*)

BARONUL

Din Couperin, Rameau, Scarlatti, Pergolese
De vei cînta, toți urlă ca marea în faleze.
Aci pătrund monahii-n ciliciu fumuriu
Și fonfaie pe nas cînd ești scos în sicriu.
Sst ! E cu neputință într-asta să visez.
Aud pași cadentați. Cadet în „gardes françaises“.

(*Se aud pași. Clavecunistul iese.*)

CADETUL

Din ordin de la curte azi am primit consemn,
Ca un excepțional de-naltă stimă semn,
Trei zile să vă dau onorurile gărzii.

BARONUL

Și tu ești va să zică o bucățică a zgărzii.

CADETUL

Nu, căci slăvitul Sire, foarte afectuos
Mi-a spus să vă întreb de sînteți sănătos.
Iar de doriți ceva să-l pun în cunoștință
Spre a vă satisface pe cît stă în putință.
Tot timpul v-a numit „văr scump“.

BARONUL

La prinți de sînge
Și regi se scrie astfel. E-n stare a și plînge.
Într-un palat pe veci m-ascunde și mă-ngroapă,

De-acum mă va numi ori împărat ori papă.
Ești, dacă nu mă-nșel, frate cu Vaugyon,
Bun ofițer, viteaz, rudă cu d'Aiguillon
Adevărați seniori. Când toți sînt așa hîzi
Îndeplinești un ordin, nu cred că vii să rizi.

CADETUL

Nu, monseniore !

(Privește atent în toate părțile.)

Știți ce faptă delicată

E felonia. Poate fi caz de judecată.

Am ezitat. Văzînd că doamna baroneasă
Soția voastră plînge și vrea să urmărească
Trăsura mea făcînd o groaznică eroare
Am consimțit, de milă, să iau a ei scrisoare.

BARONUL

Tînăr erou ! Și unde-i ?

CADETUL

O veți citi, iar eu

Voi arde-o apoi îndată în acest șemineu.

BARONUL

(citînd)

„Prea respectate soț nu-s vrednică de tine
Din drumul ce-l visasem m-au scos alte destine.
De cînd ai dispărut se năruie-a mea viață
Și plîng din zori și pînă-n cealaltă dimineață
Că te-am văzut o clipă îmi pare o poveste,
Am înțeles îndată ce chin iubirea este.
Cu tine aș fi mers în lume pînă la capăt
Dar n-am știut că numai un nume sarbăd capăt.
Acela care astfel a hotărît, din fire
Gelos deși nu rău, nu-admite împotrivire
Dar n-ar fi cutezat desigur niciodată
Să te trimită acolo de n-ar fi fost un tată,
Vorbesc de mareșalul, curtean umil, pervers,
În stare a zdrobi ce-mpiedică al său mers.
Aș prefera coliba unui palat regesc,
Ai milă de Christina și iart-o. Te iubesc.“

(Cadetul ia scrisoarea și o aruncă în șemineu, așteptînd să ardă. Apoi salută și iese.)

BARONUL *(iese și el repede, probabil spre a se urca în turn, apoi reapare exaltat. În acest timp, în costume de carnaval, intră în stînga regele și curtenii, iar în dreapta Christina și o subretă)*

Ascunși în vechi castele, de-aristocrați o droaie
Sug munca robilor ce dorm în mușuroaie
Cu vitele ! Săracul plătește dări la fisc
El strînge griu, secară pentru albastrul plisc.
De-i pomul plin de-omizi sau încărcat cu poame
De-i secetă, belșug, el suferă de foame.
Serv de te naști pe lume lanț greu la ceafă porți
Și pieri lovit de bice și spangă pe la porți.
De moare un sărac nu-i pun măcar o piatră.
La groapa lui doar cîinele cel cu credință latră.
Sub arme, cei de jos cad vreascuri și găteje
Iar cetele de nobili cu-oceanul sînt viteze.
Toți în mătăsuri grele ca niște Eminențe,
Cîți scapă neciunțiți, din proști, se-ntorc în zdrențe,
Desculți, necunoscuți să-nceapă a lor corvadă.
Dar ducii la Paris apar în cavalcadă
Superbi, cu mari eșarfe, frizați și îmbrăcați
În haine de brocart ca fii de-mpărați.
Și totuși jos sînt genii trecînd de efemer
Mai iscusiți ca Caesar, poeți ca și Homer.

REGELE (*în șoaptă*)

Așa e !

BARONUL

La noi sceptrul îl ține un nerod

Care se scaldă-n sânge ca un modern Irod.

(*Regele se-ncruntă, doi ofițeri se mișcă spre a pune mâna pe baron, regele face semn să-l lase în pace.*)

CHRISTINA

Trecînd pe pont-levis în echipaj de curte
Intrarăm fără piedici după saluturi scurte,
Acum îl văd și sînt cuprinsă de un chin
Ce spune îl va pierde ; îmi vine rău, leșin.

SUBRETA

Stați liniștită, regele nu-i bine să vă vadă
C-ați conspirat cu soțul îi va părea dovadă.

BARONUL

Aud de sus tumultul Parisului și am
Cînd clopotele sună prelung la Nôtre-Dame
Un vis : că tot poporul în iureș suind pe
Ev-mediu va striga : să piară Louis Capet.

MAREȘALUL (*repezindu-se cu spada*)

Aceste vorbe grele eu vreau să le răzbun !

REGELE (*disimulînd*)

Stai, tată fără suflet. Nu vezi că e nebun ?

BARONUL

Eu sînt strălucitorul fiu al imensității
Și mareșal în lupta-mpotriva nedreptății
Seniorii au să ardă-n al trîmbițelor sunet
Și-acest palat al umbrei se va surpa cu tunet.

CHRISTINA

Oh ! (*Cade moartă.*)

BARONUL (*ingenunchînd*)

Zei, Christina moare. Cum s-o împiedic eu ?

(*Apoi vesel.*)

Știu ! Am să cînt să-nduplec pe Cerber ca Orfeu.

(*Nebun, își trece degetele pe coardele unei închipuite lire.*)

REGELE (*face și el o genuflexie alături de baron și pipăie pe Christina, melancolic, apoi indiferent ca de obicei. Contesa îl ia delicat de braț și-l trage din apropierea morții. Liniște împietrită*)

Dac-o fi ea sau alta, de-acuma mi-e totuna !

Aud în depărtare cum șueră furtuna.

(*Puțin după aceasta se aude un șuier de sirenă din ce în ce mai tare și un glas strigă. Un paznic intră cu o lampă de miner pe scenă.*)

PAZNICUL

S-a inundat tunelul ! S-a inundat tunelul !

(*Moarta se ridică de jos, baronul, regele, contesa, toți cei din scenă o iau la goană, dispărînd pe uși în direcția șantierului.*)

INGINERUL

(*intră repede în costum de cardinal, trage un telefon din comodă, îl pune la priză*)
Alo, șantierul ! Alo, șantierul ! Alo ! Aci inginerul-șef, tovarășul Castroian. Ce s-a întimplat ? (*Către paznic.*) Zice c-a țîșnit o vină de apă dinspre extrados și a inundat mai ales porțiunea din partea cealaltă unde au sistat lucrul, iar scurgerea în pantă este împiedicată de peretele de piatră.

PAZNICUL

O altă bucată de calcar s-a desprins și trei lucrători au rămas între doi pereți, neîndrăznind a se da jos din cauza băltoacei adînci și a aerului greu.

CARDINALUL — INGINER

Dați-mi pe tovarășul Ludovic al XIX-lea. Ludovic? Fă ce știi și scurge cu toate mijloacele peretele despărțitor, dă găuri și jos ca să se scurgă apa încoace. Mareșalul să-ți ajute ca artificier, după ce ai scos oamenii din primejdie. Dă-mi pe Christina. (Am uitat toate numele, piesa m-a zăpăcit de tot.) Christina? Ascultă, Christino, tu și cu baronul îngrijești-vă de scurgerea apei pe toate căile, instalați pompe. Spuneți prévôt-ului de poliție să aerisească. Dați-mi pe ministrul de finanțe, pe controlorul general. Alo! Nu știi cine-i controlorul general? Vasile Ursachi, tovarășe, electricianul. Alo! Ascultă, tovarășe Ursachi, lumină, să fie într-una lumină. (Către paznic.) Nu e nimic grav, sînt încredințat de asta. Hai să mergem și noi. (Își ridică poalele rasei cardinalești.) E în joc onoarea noastră.

C O R T I N A

A C T U L V

Același decor, a doua zi. Cei care au avut roluri în actele III și IV intră în aceleași costume de epocă cu care au lucrat toată noaptea. Sînt introduși trei inși în costume grecești de epocă troiană. Fiind foarte oboșiți, sînt conduși de alții, și, la semnul doctoriței, pe patul baronului.

CARDINALUL — INGINER

Știu c-ați petrecut o noapte chinuită. Puteați să muriți asfixiați. Bine că n-a fost mai rău. Toate echipele s-au purtat admirabil, eroic. Ultimul obstacol a fost învins.

MAREȘALUL — ARTIFICIER

Dar ce naiba ați căutat acolo?

ÎNTÎIUL GREC

Stai să vezi. Schimbul nostru ieșise de mult și noi îmbrăcasem costumele ca să repetăm piesa pe care o jucăm la inaugurarea tunelului ca și voi. Era însă devreme. Am făcut cîțiva pași în tunel care ca și în partea voastră e terminat și finisat. Aud un fel de huruit surd ca de apă care cade de sus. Punem cîteși trei urechea pe pereți și ascultăm. O locomotivă se pregătea să meargă în sus cu doi tovarășii care duceau o placă de bronz s-o prindă într-un loc. Ne urcăm și noi sus, cu condiția să ne aducă îndată înapoi. Cînd ne apropiem, curgea apă ca din șipot. Ne cățăraram pe dulapi să vedem de aproape cum stau lucrurile. Peretele de piatră fusese perforat cît să intri pe brînci. Curgea apă și-ntr-o parte și în alta. Deodată se aude o plescăitură și o bucată de piatră se desprinde de sus. Toate luminile din partea noastră se sting. Locomotiva se trage înapoi. Oamenii strigă, ne caută cu farurile, jos însă era băltoacă mare, fiindcă acolo se întrerupea canalul de scurgere. La voi cablurile funcționau. Ne-am vîrit ca păduchii în grindă, în crăpătura de sus, stropiți de apă, mai-mai să ne înecăm de duhoarea apăsătoare. Mecanicul a șuierat la noi, a strigat, apoi văzînd că nu ne putem da jos și e primejdie și pentru el, ne-a făcut semn că pleacă. Și s-a dus să dea de veste. Curînd după aceea ați venit și voi.

AL DOILEA GREC

Lumina s-a aprins la noi mai tîrziu și prin contacte provizorii, mai departe. Lîngă peretele de piatră, din cauza căderii blocului a rămas întuneric. În schimb la voi a fost lumină mereu. Un tovarăș Ursachi striga și controla sau agăța cu echipa lui cabluri suplimentare, pentru orice întîmplare, sau așa mi s-a părut, căci eram amețit rău.

AL TREILEA GREC

Ceea ce m-a mirat a fost că primii care au venit erau îmbrăcați ca pe vremea Mariei-Tereza și cu peruci pe cap. Între ei era și un popă catolic, un fel de episcop.

CARDINALUL — INGINER

Eu eram.

AL TREILEA GREC

Am crezut că ne-au amețit gazele și că avem vedenii.

CONTROLORUL-GENERAL — ELECTRICIAN (intrînd)

Totul e bine, cînd se sfîrșește cu bine.

MINISTRUL ADULATOR — HIDROLIZATOR

Pentru înția oară nu te aud vătîndu-te că toate sînt zadarnice pe această lume.

CONTROLORUL GENERAL

Parcă e timpul să stăm cu miinile-n sîn.

CARDINALUL — INGINER

A lucrat admirabil, fără lumină era nenorocire. Hazul a fost, tovarășe Ursachi, că zăpăcindu-mă am pus să te cheme la telefon cu numele rolului din piesă, de controlor general. Nu știa nimeni cine ești.

CONTROLORUL GENERAL

În fond n-am avut mai nimic de făcut, fiindcă instalația definitivă introdusă în zid era fără cusur. Pînă la racordare făcusem o legătură pe sus cu două cabluri, unul în funcțiune și altul de rezervă cu întrerupători. Să zicem, m-am gîndit, că se întîmplă ceva la cablul exterior. Reparația cere oarecare timp. De aceea, am adus reflectoare puternice încă dinainte, în nișe și astă-noapte încă patru în apropiere, cu tot ce trebuie pentru reparații. Nu a fost nevoie de ele și atunci am pus și eu mîna la alte treburi, la drenaj, la descurcarea locului de așchiile de piatră.

CARDINALUL — INGINER

Te felicit în numele tuturor. O ispravă strașnică a făcut și prévôt-ul de poliție, tovarășul Iftimescu. Dacă aerul era cîtuși de puțin încărcat de gaze sau rarefiat, cei trei mureau cățarați sus și nici ai noștri n-ar fi putut lucra. Dar tovarășul Iftimescu a pus în funcțiune alte ventilatoare de absorbiție a aerului viciat și compresoare de aer comprimat și totul s-a limpezit ca afară. Însă, tovarășul Ludovic al XIX-lea, să nu vă fie cu supărare, v-a întrecut pe toți.

MAREȘALUL — ARTIFITIER

Toată lumea recunoaște și e mîndră de el. N-a mai așteptat să se tragă apa cu pompele, ci a intrat în ea pînă dincolo de genunchi. Întîi a luat-o de jos și i-a dat cu sfredelul o gaură pe care a lărgit-o. Apa de dincolo a început să se scurgă și astfel suptă cu pompele, a descurcat locul. De sus nu mai curgea decît puțin. Atunci cu scările i-am scos pe nenorociții ăștia, mai mult morți decît vii.

CARDINALUL — INGINER

Nu face pe modestul. Și dumneata ai lucrat ca un înger. Trebuia dat jos tot peretele și nu puteam lucra decît cu explozibile. Primejdia era mare să nu se prăbușească ceva, deși într-o parte și alta fusese puse cîntruri puternice. Chipul delicat în care ați distribuit găurile de încărcare, evitînd brizarea bruscă, repezițiunea cu care ați dat jos obstacolul ies din comun. Nu v-ați mișcat o clipă. Dumneata ai mai băut, mi se pare, o gură de ceai fierbinte. Ludovic al XIX-lea, nimic.

CONTELE-GVERNATOR — CIMENTAR

Acum privești e feerică. Vezi tunelul în adîncime, ca o galerie de oglinzi. Eu, fiind cimentar, n-am prea avut ce face. Am pus și eu mîna pe lopată.

CARDINALUL — INGINER

Ceea ce mă bucură este că n-a fost altceva decît o pungă de apă strînsă din ploi și din topirea zăpezii. Sus vom pune să se netezească locul. Nici vorbă de vreo surprare de teren, gabaritul e impecabil, porțiunea cu pricina prea îngustă spre a modifica situația. Nu mai avem acum altceva decît să hidrolizăm locul, apoi să facem o saltea de piatră la extradros și apoi o calotă de calcar sprijinită jos de doi pilaștri, cum e în plan, ca să indicăm, printr-un detaliu arhitectonic, jumătatea tunelului. Apoi unim radierile, canalele colectoare și betoanele de umplură, executăm sciviseala și racordăm cele două linii ferate. Și s-a isprăvit.

CADETUL

În cît timp credeți că va fi gata ?

CARDINALUL-INGINER

Muncind de zor, și în cîteva zile. Cred însă că nu e bine să lucrăm superficial, să lăsăm să se zvînte locul, să punem în ordine și culmea dealului, iar tovarășul

Droc, locotenent de poliție, care mi-a furat în piesă banii săracilor, să facă cu echipa lui un arc monumental.

LOCOTENENTUL DE POLIȚIE — PIETRAR

Voi face, n-aveți grijă. Văd însă că-mi păstrați în viață pică, pentru ceea ce fac în piesă.

CARDINALUL — INGINER

Nici prin gând să-ți treacă. Mi-a intrat însă teatrul în sînge. Am ajuns ca actorii care cred mai mult în realitatea lor de protagoniști. Iat-o și pe tovarăsa Christina. Cum te cheamă, frate, în realitate, nu-ți știu decît numele din piesă?

CHRISTINA

Christina.

BARONUL (*care și-a spălat obrazul de păr*)

Și e soția mea, dar nu prin corespondență.

CARDINALUL — INGINER

Și pe tine cum te cheamă, baroane?

BARONUL

Ion Mitache!

CARDINALUL — INGINER

Benedico vos!

DOAMNA DE ONOARE — DOCTORIȚĂ

Au și un copil, care e la creșă!

MAREȘALUL

Cînd vom juca *Irod și tăierea pruncilor*, îi dăm și lui un rol.

DOCTORIȚĂ (*examinînd pe cei din pat*).

Tovarășii în costumele astea ciudate n-au nimic. Temperatura normală, puls bun. Mai mult au tremurat de udătură. Le-am dat cîte un piramidon. Să se odihnească și atît.

CARDINALUL — INGINER

Baronul și baroneasa au făcut lucru bun, au săpat cu o echipă terenul pînă la nivelul canalului colector și au pus și pe alții dincolo să facă același lucru. Deși șanțul e provizoriu, scurgerea apei s-a făcut cu repeziciune. Mareșalul nici n-a mai făcut uz de explozibil și a sfărîmat cu ranga cîteva bucăți de calcar înfipte în pămînt. Nu mai spun că au scos și cu pompele repede apa care stagna mai ales dincolo, punînd în mișcare și echipele de pe versantul celălalt. Sîntem nu numai gata cu mult înainte de termen, dar după o zi-două de odihnă, putem relua și repetițiile piesei. (*Declamînd.*)

Trimiteți trupe, Sire, mulțimea-mpinge-n porți,

De nu ne apărați, vor fi răniți și morți,

Căci sîntem atacați cu bolovani și drugi;

Toți tremură-năuntru, se-nchină și fac rugi.

MAREȘALUL (*declamînd*)

Rea piază a fost Christina pe capul meu; cu ea

Pe viața-mi de curtean s-a tras o grea perdea.

REGISORUL (*intră alarmat*)

Ce-aud? Tovarășul Ludovic al XIX-lea ar fi fost rănit, nu-l găsec nicăeri. Zice că trebuie să stea o lună cel puțin în spital, și va ieși de-acolo invalid.

CARDINALUL — INGINER

E-adevărat că nu-l văd, dar cînd terminase nu mi s-a părut că avea ceva, cel mult oboseală.

REGISORUL (*către doctoriță*)

Nu e la dumneata?

DOCTORIȚĂ

Pe cît știu, nu.

REGISORUL

Cum pe cît știu? Datoria dumitale e să știi tot ce se petrece în serviciul dumitale. (*La telefon.*) Alo, dispensarul! Tovarășul Ludovic Moldovan este cumva acolo? Nu? Dar atunci unde e? Cum? Auziți, zice că s-a rănit la cap ori la mină cu o așchie de piatră, în timpul unei explozii.

CARDINALUL — INGINER

Mare mirare!

MAREȘALUL

E posibil, dar n-a băgat de seamă și abia mai târziu a văzut dîra de sînge încheagat.

REGISORUL

În scurt, nenorocire. A venit, zice, Salvarea și l-au dus la spital, la oraș. Hai să telefonăm la spital. Alo, dați-mi spitalul. Alo, spitalul! Vă rog, aci e șantierul tunelului. Tovarășul Ludovic Moldovan este internat acolo? Cum? A fost și nu mai este? De ce? A fost trimis în altă parte? Zice că nu știe, fiindcă n-a fost atunci de serviciu. Ce ne facem? Ce ne facem? Ziceau cei din echipa de dincolo că repetă aceeași piesă. Vă întreb totuși, putem noi înlocui pe Ludovic al XIX-lea turnat pentru rolul ăsta? Dar voi ce faceți acolo? În patul cu baldachin al mareșalului, mobilă rară, cumpărată de la Consignații? Jos de acolo! Ia uitați-vă ce costume! Ce înseamnă caraghiozlicul ăsta, pulpele goale, coifurile? Așa lucrați voi în tunel?

ÎNȚIUL GREC

Dă-mi voie, noi repetam tocmai *Căderea Troiei*.

REGISORUL

Așa? Va să zică, nici nu v-ați gândit să repetați piesa noastră, cum a fost vorba.

AL DOILEA GREC

Responsabilul cultural a zis că de vreme ce jucați dumneavoastră o piesă e mai nimerit să fie și o a doua.

REGISORUL

Și tu ce înfățișezi?

ÎNȚIUL GREC (*mîndru*)

Eu sînt Ahile.

AL DOILEA GREC

Eu sînt Agamemnon.

AL TREILEA GREC

Eu sînt Păris.

REGISORUL

Scandal. Ce ne pasă nouă de un nebun care fură o nebună și de alți doi care pornesc război din pricina ei și se ceartă pentru toate nimicurile? Asta ați învățat că e pricina războaielor? Cînd noi facem aci fapte de eroism constructiv pentru patria noastră, a celor ce muncesc, înțeleg să jucăm o piesă pilduitoare, care să evocă un moment din istoria oprimării clasei muncitoare, cum a fost acela premergător Revoluției franceze. Sînt un om pierdut. Afară Ahile, afară Agamemnon, afară Păris! (*Se șterge de sudoare pe frunte. Cei trei, speriați, pleacă.*)

CARDINALUL — INGINER

Liniștește-te. Toate au să iasă bine.

REGISORUL (*declamînd*)

Sînt cel mai jalnic om ce-a existat vreodată.

BARONUL (*declamînd*)

Cărarea vieții mele de trăznete-i brăzdată.

REGISORUL (*smulgîndu-și părul*)

Ce-i de făcut? Onoarea noastră, onoarea mea e în joc. Am tipărit și programele. Închipuți-vă, vor veni oficialitățile, Comitetul Central, cu cine știu eu, guvernul, vor vizita șantierul și apoi le vom da reprezentația, ca o dovadă că muncitorii și-au ridicat odată cu nivelul material și capacitatea de muncă materială și culturală. Cum mă înfățișez eu în fața muncitorilor?

Să dau ochii cu ei nu m-aș încumeta!

REGELE (*venind pînă la rampă, legat la cap*)

Să fiu în locul lor, spun drept, m-aș revolta!

(*Marș de Philidor.*)